

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ZONTUL κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 12294/07)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

17 Ιανουαρίου 2012

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα 1
SERVICE DES TRADUCTIONS DU MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES
DE LA REPUBLIQUE HELLENIQUE, ATHENES
HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS, TRANSLATION
SERVICE, ATHENS

Στην υπόθεση Zontul κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Nina Vajić, *πρόεδρο,*

Anatoly Kovler,

Peer Lorenzen,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Λινό-Αλέξανδρο Σισιλιάνο,

Erik Møse, *δικαστές,*

και τον Søren Nielsen, *γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 13 Δεκεμβρίου 2011,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 12294/07) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από έναν Τούρκο υπήκοο, τον κύριο Necati Zontul («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 27 Φεβρουαρίου 2007 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων ο οποίος έτυχε του ευεργετήματος της δικαστικής αρωγής, εκπροσωπείται από την κυρία C. Ferstman, διευθύντρια της οργάνωσης Redress (*Seeking Reparation for Torture Survivors*), η οποία εδρεύει στο Λονδίνο. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Κ.

Γεωργιάδη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κύριο Δ. Καλόγηρο, δικαστικό αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Έχοντας ενημερωθεί για το δικαίωμά της να συμμετάσχει στη διαδικασία (άρθρο 36 § 1 της Σύμβασης και άρθρο 44 § 1 του κανονισμού), η τουρκική κυβέρνηση δεν απάντησε.

3. Ο προσφεύγων παραπονείται ειδικότερα για παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.

4. Στις 23 Φεβρουαρίου 2010, η αίτηση η ελκόμενη από το άρθρο 3 κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση. Όπως επιτρέπει το άρθρο 29 § 1 της Σύμβασης, αποφασίσθηκε επιπλέον ότι το τμήμα θα αποφαινόταν συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας της υπόθεσης.

5. Στις 9 Ιουνίου 2010, η αντιπρόεδρος έκανε δεκτή την αίτηση παρέμβασης του *Center for Justice and Accountability* (CJA), μίας μη κυβερνητικής οργάνωσης που εδρεύει στα Ηνωμένα Έθνη και σκοπός της οποίας είναι η καταπολέμηση των βασανιστηρίων και λοιπών μορφών παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το CJA παρουσίασε παρατηρήσεις στις 8 Ιουλίου 2010.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

A. Η γένεση της υπόθεσης

6. Ο προσφεύγων έχει γεννηθεί το 1968 και κατοικεί επί του παρόντος στο Λονδίνο.

7. Στις 27 Μαΐου 2001, επιβιβάσθηκε στην Κωνσταντινούπολη μαζί με άλλους 164 μετανάστες στο πλοίο *Nuri Reis* με προορισμό την Ιταλία. Στις 30 Μαΐου 2001, το πλοίο παρεμποδίστηκε από το ελληνικό λιμενικό

σώμα και οδηγήθηκε στο λιμάνι των Χανίων, στην Κρήτη. Οι μετανάστες τοποθετήθηκαν σε μία εγκαταλελειμμένη σχολή του εμπορικού ναυτικού.

8. Κατά τον προσφεύγοντα, οι συνθήκες κράτησης ήταν κακές, κάτι που η Κυβέρνηση αρνείται.

9. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι πολλοί κρατούμενοι δέχθηκαν εσκεμμένα επίθεση από τους φύλακες. Μεταξύ 1^{ης} και 6^{ης} Ιουνίου, πολλοί από αυτούς οδηγήθηκαν σε ένα δωμάτιο από όπου επέστρεψαν με πληγές και, μερικοί από αυτούς, ανήμποροι να περπατήσουν. Ορισμένοι ανέφεραν περιπτώσεις προσομοίωσης εκτέλεσης και ρώσικης ρουλέτας.

10. Στις 5 Ιουνίου, ο προσφεύγων βρισκόταν στο λουτρό όταν δύο λιμενικοί τον ανάγκασαν να γδυθεί. Ο λιμενικός Δ. τού έδειξε το γκλομπ του ρωτώντας τον πόσο μπορούσε να χωρέσει στον πρωκτό του και πέρασε στην πράξη. Στη συνέχεια ο προσφεύγων έπεσε στο πάτωμα και ο λιμενικός Δ. του έδωσε δύο κλωτσιές. Αφού έφυγαν οι λιμενικοί, ένας συγκαταρούμενος βοήθησε τον προσφεύγοντα να επιστρέψει στον κοιτώνα. Για να διαμαρτυρηθούν κατά αυτής της κακοποίησης, οι κρατούμενοι αποφάσισαν να κάνουν απεργία πείνας και να απέχουν από το πρωινό της επόμενης ημέρας. Λίγο αργότερα, λιμενικοί μπήκαν στο δωμάτιο και αφού συγκέντρωσαν τους κρατούμενους στο κέντρο αυτού, άρχισαν να τους κτυπούν με ξύλινα γκλομπ. Οι κρατούμενοι καταβρέχτηκαν με νερό και με ένα προϊόν που έμοιαζε με κολώνια. Ο προσφεύγων, τοποθετημένος στη μέση της ομάδας των κρατουμένων, δε δέχθηκε απευθείας χτυπήματα. Στη συνέχεια, οι λιμενικοί πήγαν στο επόμενο δωμάτιο όπου προέβησαν στις ίδιες πράξεις και με άλλους κρατούμενους. Ένας λιμενικός υποχρέωσε ένα μετανάστη να «πηδά σαν λαγός».

11. Στις 6 Ιουνίου, ο διοικητής του λιμενικού, ο οποίος απουσίαζε κατά τη διάρκεια αυτών των περιστατικών, διέταξε έρευνα αφού άκουσε τη διήγηση των κρατουμένων, και ιδίως εκείνη του προσφεύγοντος που ανέφερε τον βιασμό. Ο προσφεύγων κλήθηκε να αναγνωρίσει τον λιμενικό

που τον είχε κακοποιήσει, το οποίο και έπραξε. Το αίτημά του να εξεταστεί από γιατρό της υπηρεσίας δεν έγινε δεκτό. Ο γιατρός εξέτασε αντιθέτως τους κρατούμενους που υποστήριζαν ότι είχαν χτυπηθεί και διαπίστωσε ότι δεκαέξι από αυτούς έφεραν τραύματα που αντιστοιχούσαν στη διήγησή τους. Πέντε από αυτούς οδηγήθηκαν στο νοσοκομείο για περίθαλψη.

12. Στις 8 Ιουνίου, ο υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας επιβεβαίωσε ότι βρισκόταν σε εξέλιξη ένορκη διοικητική εξέταση για να διαπιστωθεί εάν οι λιμενικοί ευθύνονταν για «παραλείψεις ή παράνομες πράξεις» κατά τη διάρκεια της κράτησης των μεταναστών.

13. Στις 10 Ιουνίου, οι μετανάστες μεταφέρθηκαν στο παλιό αεροδρόμιο των Χανίων. Τους επισκέφθηκαν εκπρόσωποι της οργάνωσης «Γιατροί του κόσμου» και έβγαλαν φωτογραφία τα τραύματά τους. Δήλωσαν στον τύπο ότι 164 άνδρες, γυναίκες και παιδιά κρατούνταν σε έναν χώρο 100 έως 150 τ.μ., ο οποίος διέθετε μόνο τρεις τουαλέτες και καμία δυνατότητα άσκησης.

14. Στις 12 Ιουνίου, ο προσφεύγων και τρεις άλλοι μετανάστες κλήθηκαν να καταθέσουν παρουσία διερμηνέα στο πλαίσιο της ένορκης διοικητικής εξέτασης (πιο πάνω παράγραφος 12). Όταν, ένα έτος αργότερα, στον προσφεύγοντα δόθηκε αντίγραφο της κατάθεσής του (πιο κάτω παράγραφος 22), ανακάλυψε ότι ο βιασμός για τον οποίο είχε μιλήσει είχε μεταφερθεί ως «ράπισμα» και «άσκηση ψυχολογικής βίας», ότι είχε γίνει ασαφής περίληψη των συμβάντων και ότι, σύμφωνα πάντα με τη μετάφραση της κατάθεσης, ο προσφεύγων είχε αναφέρει ότι δεν επιθυμούσε να τιμωρηθούν οι λιμενικοί.

15. Τον Ιούλιο του 2001, στους μετανάστες δόθηκαν «ροζ» κάρτες που βεβαίωναν την ιδιότητάς του ως αιτούντων άσυλο, ένα εισιτήριο για την Αθήνα και 5 δραχμές. Ο προσφεύγων εστάλη με λεωφορείο σε στρατόπεδο όπου συγκεντρώνονταν οι Κούρδοι, στο Λαύριο. Κατάφερε να φύγει κρυφά από το λεωφορείο και να πάει στην Αθήνα.

B. Η πειθαρχική διαδικασία

16. Στις 14 Αυγούστου 2001, ένας ανώτατος αξιωματικός του λιμενικού σώματος, ο λιμενάρχης Ηρακλείου, κατέθεσε την έκθεση της ένορκης διοικητικής εξέτασης που του είχε ανατεθεί επί της υπόθεσης. Στα συμπεράσματα της εν λόγω έκθεσης, πρότεινε να επιβληθεί στον λιμενικό Δ. κύρωση για το λόγο ότι είχε κτυπήσει τον προσφεύγοντα με ένα μπαστούνι, είχε ασκήσει σε βάρος του ψυχολογική βία και τον είχε υποβιβάσει θεωρώντας ότι ο προσφεύγων ήταν ομοφυλόφιλος. Πρότεινε επίσης πειθαρχικές κυρώσεις σε βάρος άλλων λιμενικών για άσκηση βίας κατά των υπόλοιπων μεταναστών.

17. Με απόφαση της 2 Οκτωβρίου 2001, στον λιμενικό Δ. επιβλήθηκε περιορισμός της ελευθερίας διάρκειας τριάντα ημερών. Στον λιμενικό που είχε αναγκάσει έναν άλλο μετανάστη να «πηδάει σαν λαγός» ομοίως επιβλήθηκε ποινή περιορισμού της ελευθερίας διάρκειας τριάντα ημερών.

18. Σε ό,τι αφορά τον προσφεύγοντα, η έκθεση βασιζόταν στην κατάθεση του λιμενικού Δ., ο οποίος είχε υποστηρίξει ότι είχε χτυπήσει ελαφρά τον ενδιαφερόμενο στα οπίσθια με το γκλομπ του αλλά δεν είχε δηλώσει αυτό το συμβάν, το οποίο στα μάτια του ήταν ασήμαντο. Συμπέρανε ότι η κατάθεση του Δ. ήταν αξιόπιστη από τη στιγμή που ο προσφεύγων δεν είχε καταγραφεί ως τραυματίας στα αρχεία του ιατρείου.

19. Ο προσφεύγων, ο οποίος είχε δεχθεί απειλές, επικοινωνήσε με τον Συνήγορο του Πολίτη, στις 15 Νοεμβρίου 2003, προκειμένου να τον ενημερώσει για τις ανησυχίες του. Στις 13 Μαρτίου 2007, ο Συνήγορος του Πολίτη απέστειλε επιστολή στον υπουργό Εμπορικής Ναυτιλίας καλώντας τον να διατάξει εκ νέου πειθαρχική έρευνα για τον λόγο ότι η πρώτη δεν είχε λάβει υπόψη τον βιασμό του προσφεύγοντος από τον λιμενικό. Ο Συνήγορος του Πολίτη διευκρίνιζε ότι η υπόθεση αυτή όχι μόνο έθιγε την

εικόνα και την τιμή του λιμενικού σώματος αλλά έθετε σοβαρά εν
αμφιβόλω την ικανότητα της Ελλάδας να αποδείξει ότι σεβόταν τα
ανθρώπινα δικαιώματα σύμφωνα με τις επιταγές του Συντάγματος και των
διεθνών συνθηκών.

Γ. Η ποινική διαδικασία

20. Ο φάκελος της ένορκης διοικητικής εξέτασης διαβιβάστηκε και
στον εισαγγελέα του Ναυτοδικείου Χανίων προκειμένου να ασκηθούν
ποινικές διώξεις.

21. Στις 3 Οκτωβρίου 2001, το Ναυτοδικείο Χανίων διέταξε την
άσκηση ποινικής δίωξης σε βάρος πέντε λιμενικών για προσβολή της
ανθρώπινης αξιοπρέπειας (άρθρο 137Α § 3 του ποινικού κώδικα), αδίκημα
το οποίο χαρακτηρίζεται ως πλημμέλημα.

22. Τον Μάιο του 2002, ο προσφεύγων, ο οποίος είχε δηλώσει
παράσταση πολιτικής αγωγής αξιώνοντας το ποσό των 15.000 ευρώ και είχε
εξουσιοδοτήσει πολυάριθμους δικηγόρους για την κατάθεση μήνυσης,
κλήθηκε (όπως και δύο άλλα άτομα) για να καταθέσει ως μάρτυρας. Στις 26
Ιουνίου 2002, μετέβη στα Χανιά, συνοδευόμενος από έναν από τους
δικηγόρους του. Εκεί, διαπιστώνοντας την απουσία Τούρκου διερμηνέα
παρά τις διαβεβαιώσεις που του είχαν δοθεί ως προς τούτο, αρνήθηκε να
καταθέσει παρότι ο ανακριτής του εγγυήθηκε ότι οι ερωτήσεις θα ήταν
απλές και ότι θα μπορούσε να απαντήσει με τα λίγα ελληνικά που γνώριζε.
Κατέθεσε τελικά στις 5 Ιουλίου 2002, ενώπιον του ανακριτή του
Ναυτοδικείου Πειραιά, με τη συνδρομή διερμηνέα αλλά χωρίς δικηγόρο.
Τότε ήταν που ανακάλυψε ότι η αρχική κατάθεσή του είχε μεταφραστεί με
εσφαλμένο τρόπο και είχε περιορισθεί σε μία μόνο σελίδα (πιο πάνω
παράγραφος 14).

23. Με απόφαση της 13^{ης} Δεκεμβρίου 2002, το δικαστικό συμβούλιο
του Ναυτοδικείου Χανίων παρέπεμψε σε δίκη έξι λιμενικούς με τις

κατηγορίες της πρόκλησης σωματικής βλάβης, προσβολής της υγείας, παράνομης άσκησης σωματικής ή ψυχολογικής βίας και προσβολής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (άρθρο 137^A § 3 του ποινικού κώδικα). Ειδικότερα, αναφορικά με τον λιμενικό Δ., το δικαστικό συμβούλιο έκρινε ότι η συμπεριφορά του είχε προκαλέσει ταπείνωση, εξευτελισμό και βάνανυση προσβολή της ανθρώπινης και γενετήσιας αξιοπρέπειας του προσφεύγοντος.

24. Η δίκη, η οποία είχε ορισθεί για 24 Οκτωβρίου 2003 ενώπιον του Ναυτοδικείου Χανίων, αναβλήθηκε δύο φορές, την πρώτη φορά λόγω «απουσίας του δικηγόρου της υπεράσπισης», τη δεύτερη λόγω «απουσίας σημαντικών μαρτύρων».

25. Τον Φεβρουάριο του 2004, ο προσφεύγων εγκατέλειψε την Ελλάδα για να μεταβεί στην Τουρκία, και κατόπιν στο Ηνωμένο Βασίλειο, με τον σύντροφό του. Εξηγεί ότι επιθυμούσε να ξεφύγει από τις παρενοχλήσεις και τον εκφοβισμό των οποίων αποτελούσε αντικείμενο. Επικοινωνούσε τακτικά με την πρεσβεία της Ελλάδας στο Λονδίνο προκειμένου να ενημερώνεται για την εξέλιξη της διαδικασίας (πιο κάτω παράγραφοι 35-44).

26. Στις 15 Οκτωβρίου 2004, το Ναυτοδικείο επέβαλε ποινές φυλάκισης, ορισμένες εξ αυτών με αναστολή, στους πέντε λιμενικούς για τα γεγονότα που είχαν λάβει χώρα στις αρχές του Ιουνίου 2001. Ο Δ. καταδικάστηκε σε φυλάκιση τριάντα μηνών για το αδίκημα της προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας του προσφεύγοντος, το οποίο ενέπιπτε στο πεδίο του άρθρου 137^A, αλλά όχι στην παράγραφο 2 (βασανιστήρια) αυτού. Ο Β. καταδικάστηκε σε φυλάκιση ενός έτους και τεσσάρων μηνών για συνέργεια στο προαναφερόμενο αδίκημα και οι τρεις άλλοι σε φυλάκιση δεκαοκτώ μηνών για κατάχρηση εξουσίας. Οι ποινές που επιβλήθηκαν στον Β. και τους τρεις άλλους μετατράπηκαν σε χρηματικές ποινές.

27. Ο προσφεύγων δεν παρενέβη στη διαδικασία. Το δικαστήριο τον κλήτευσε, μεταξύ άλλων, ως μάρτυρα κατηγορίας, αλλά διαπίστωσε ότι δεν ήταν παρών. Ο εισαγγελέα πρότεινε να αναγνωσθεί η κατάθεση του προσφεύγοντος και των άλλων μαρτύρων κατηγορίας που ήταν απόντες.

28. Σε ό,τι αφορά τον προσφεύγοντα, το ναυτοδικείο διαπίστωσε τα εξής:

«Ο λιμενικός Δ. (...) τον άρπαξε από το πουκάμισο, τον έσπρωξε με δύναμη και τον χτύπησε με το γκλομπ (...) πολλές φορές στην πλάτη, και κατόπιν τον ανάγκασε να σκύψει μπροστά και τοποθέτησε το γκλομπ πάνω στο σώμα του, ειδικότερα στο ύψος της γάμπας και το ανέβασε σιγά προς τον πρωκτό. Στη συνέχεια, σπρώχνοντάς τον, τον ανάγκασε να βάλει τα χέρια στον τοίχο, τον χτύπησε πολλές φορές με το γκλομπ στα πόδια, τον ανάγκασε να βγάλει το παντελόνι του και, δείχνοντάς του το γκλομπ, του είπε: «Πόσο θέλεις; Τόσο ή τόσο;». Στη συνέχεια, πιέζοντας τον αυχένα, τον ανάγκασε να σκύψει, τοποθέτησε το γκλομπ στον πρωκτό και προσπάθησε να το σπρώξει με δύναμη στο εσωτερικό, προκαλώντας του έντονο πόνο.»

29. Στις 16 Οκτωβρίου 2004, κατόπιν δημοσίευσης ενός άρθρου στον τύπο, ο προσφεύγων προσπάθησε να ενημερωθεί για την απόφαση του Ναυτοδικείου Χανίων. Έμαθε μετέπειτα τα χαρακτηριστικά τω ποινών που είχε επιβάλει το δικαστήριο.

30. Εν τω μεταξύ, οι λιμενικοί είχαν ασκήσει, στις 15 Οκτωβρίου 2004, έφεση κατά της απόφασης ενώπιον του Αναθεωρητικού Ναυτοδικείου. Η συζήτηση είχε αρχικά ορισθεί για τις 13 Οκτωβρίου 2005 και έλαβε τελικά χώρα στις 20 Ιουνίου 2006.

31. Στις 20 Ιουνίου 2006, το Αναθεωρητικό Ναυτοδικείο εξέδωσε την απόφασή του. Σημείωσε τα εξής:

«Ο λιμενικός Δ., επιθυμώντας να τιμωρήσει τον προσφεύγοντα γιατί εκείνος διαπληκτιζόταν με άλλους κρατούμενους για τη σειρά αναμονής για το μπάνιο, του έδωσε μια κλωτσιά στην πλάτη, τον χτύπησε με το γκλομπ πολλές φορές στην πλάτη, τον έσπρωξε με δύναμη προκειμένου να σκύψει προς τα μπροστά και πέρασε αργά το γκλομπ από τα πόδια έως τον πρωκτό. Τον ανάγκασε να βάλει τα χέρια στον τοίχο, τον χτύπησε πολλές φορές στα πόδια, τον ανάγκασε να βγάλει το παντελόνι του και δείχνοντάς του το γκλομπ, τον ρώτησε: «Πόσο θέλεις; Τόσο ή τόσο;». Στη συνέχεια, πιέζοντας τον αυχένα, τον ανάγκασε να σκύψει, τοποθέτησε το γκλομπ στην είσοδο του πρωκτού και το έσπρωξε με δύναμη στο εσωτερικό, προκαλώντας του έντονο πόνο. Ένας συμπατριώτης του προσφεύγοντος, ο οποίος βρισκόταν στις τουαλέτες, ήταν μάρτυρας του περιστατικού, αλλά έμεινε κλεισμένος στις τουαλέτες μέχρι να φύγει ο Δ. Κατά τη διάρκεια του συμβάντος, ο λιμενικός Β. φύλαγε την είσοδο στο μπάνιο, αλλά παρέμεινε ακίνητος να παρατηρεί, χωρίς καν να προσπαθήσει να εμποδίσει τον Δ. να συνεχίσει την πράξη του. Την ίδια ημέρα, το απόγευμα, ο Β., ο οποίος ήταν σε υπηρεσία, ανάγκασε έναν παράνομο μετανάστη (...) να πηδά σαν «λαγός» για το λόγο ότι είχε καθυστερήσει στο καθάρισμα των κοιτώνων του στρατοπέδου. Η μεταχείριση θύμα της οποίας υπήρξε ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στους συμπατριώτες του οι οποίοι, την επόμενη ημέρα, αρνήθηκαν να γευματίσουν σε ένδειξη διαμαρτυρίας για αυτό το περιστατικό, αλλά και για προηγούμενα περιστατικά κακομεταχείρισης σε βάρος άλλων συμπατριωτών τους. Ζήτησαν να συναντήσουν εκπρόσωπο της χώρας τους.

Τη στιγμή εκείνη, οι λιμενικοί που βρίσκονταν σε υπηρεσία στον στρατόπεδο συγκέντρωσαν τους κρατούμενους σε έναν κοιτώνα και τους χτύπησαν με γκλομπ σε διάφορα σημεία του σώματος

αναγκάζοντάς τους να κάτσουν με τα χέρια γύρω από το λαιμό, προκαλώντας έτσι σοβαρά τραύματα. Για το περιστατικό αυτό, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο έκρινε ένοχους τους λιμενικούς Φ., Λ. και Μ. Εν τούτοις, ο μοναδικός μάρτυρας μεταξύ των παράνομων μεταναστών που κατέθεσε ως πολιτικός ενάγων ενώπιον αυτού του δικαστηρίου, ενώ είχε καταθέσει ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου και είχε αναγνωρίσει τον Μ. ως έναν από τους δράστες των χτυπημάτων, δήλωσε ότι δεν είχε δει εκείνον που του επιτέθηκε ο οποίος ήταν πίσω από την πλάτη του. Διευκρίνισε ειδικότερα ότι δεν είχε δει έναν από τους τρεις κατηγορούμενους να τον χτυπούν, ούτε εκείνον ούτε κάποιον άλλο παράνομο μετανάστη, και ότι όσα είχε αναφέρει στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο είχαν εκληφθεί εσφαλμένα από τον διερμηνέα.

(...)

Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, καθώς και του γεγονότος ότι κατά τη διάρκεια του πρωινού βρίσκονταν εντός του στρατοπέδου πολυάριθμα άλλα άτομα, όπως υπάλληλοι της νομαρχίας, οι οποίοι έφερναν το πρωινό στους μετανάστες κρατούμενους, γιατροί, απλοί πολίτες, κληρικοί κλπ., που τους βοηθούσαν, το δικαστήριο εκφράζει αμφιβολίες για το κατά πόσον οι κατηγορούμενοι Φ., Λ. και Μ. πράγματι διέπραξαν τις πράξεις για τις οποίες κατηγορούνται, και ως εκ τούτου θα πρέπει να αθωωθούν.

Όσον αφορά τους κατηγορούμενους Δ. και Β., αναγνωρίστηκαν από τον προσφεύγοντα, ο οποίος τους υπέδειξε [στον διοικητή του στρατοπέδου]. Όταν [ο διοικητής] επέπληξε τον Δ., εκείνος δεν αντέδρασε.»

32. Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο έκρινε τον λιμενικό Δ. ένοχο για προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, και τον λιμενικό Β. ένοχο για συνέργεια στο αδίκημα που είχε διαπράξει ο Δ. και ένοχο για προσβολή της

ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Ειδικότερα, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο κατέληξε ότι ο Δ. είχε προκαλέσει σωματική βλάβη και είχε προσβάλει την υγεία ενός ατόμου που βρισκόταν υπό την εξουσία του, ότι είχε ασκήσει παράνομη σωματική βία στο εν λόγω άτομο και είχε προκαλέσει σοβαρή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειάς του (πράξεις οι οποίες ενέπιπταν στο πεδίο του άρθρου 137^A του ποινικού κώδικα) με σκοπό να το τιμωρήσει. Αναγνωρίζοντάς του ελαφρυντικά (μη βεβαρημένο ποινικό μητρώο), καταδίκασε τον Δ. σε ποινή φυλάκισης έξι μηνών με αναστολή, την οποία μετέτρεψε σε χρηματική ποινή 4,40 ευρώ ανά ημέρα κράτησης. Όσον αφορά τον Β., διευκρίνισε ομοίως ότι οι πράξεις για τις οποίες κατηγορείτο δεν ενέπιπταν στο πεδίο της παραγράφου 2 του προαναφερόμενου άρθρου και καταδίκασε τον Β. σε ποινή φυλάκισης πέντε μηνών με αναστολή, την οποία μετέτρεψε σε χρηματική ποινή 4,40 ευρώ ανά ημέρα κράτησης.

33. Η απόφαση καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε στις 15 Νοεμβρίου 2006 και κατέστη τελεσίδικη στις 5 Δεκεμβρίου 2006.

Δ. Η αλληλογραφία μεταξύ του προσφεύγοντος και των ελληνικών αρχών αναφορικά με τις εκκρεμείς δικαστικές διαδικασίες

34. Απαντώντας σε επιστολή του προσφεύγοντος, την οποία συνέταξε με τη βοήθεια Βρετανού υπηκόου, η ελληνική πρεσβεία στο Λονδίνο τον ενημέρωσε, στις 10 Αυγούστου 2004, για τα ακόλουθα:

«Αναφορικά με την επιστολή σας της 18^{ης} Μαΐου 2004, οι αρμόδιες ελληνικές αρχές μας ενημέρωσαν ότι

1) η δίκη που είχε ορισθεί για τις 24 Οκτωβρίου 2003 αναβλήθηκε λόγω απουσίας ενός εκ των δικηγόρων της υπεράσπισης, και

2) η δίκη που είχε ορισθεί για τις 24 Φεβρουαρίου [2004] αναβλήθηκε εκ νέου λόγω της απουσίας σημαντικών μαρτύρων.»

35. Στις 13 Οκτωβρίου 2004, η πρεσβεία, απαντώντας σε ηλεκτρονικό μήνυμα του προσφεύγοντος, τον διαβεβαίωνε ότι δε θα παρέλειπε να τον ενημερώσει για οποιαδήποτε εξέλιξη στην υπόθεσή του, κάτι που δεν έγινε από την τελευταία επικοινωνία τους στις 10 Αυγούστου 2004.

36. Στις 25 Ιανουαρίου 2005, απαντώντας σε νέο ηλεκτρονικό μήνυμα του προσφεύγοντος, η πρεσβεία υπογράμμισε ότι ούτε εκείνη ούτε η ελληνική κυβέρνηση δεν μπορούσαν να παρέμβουν ως προς ορισμένες πλημμέλειες της διαδικασίας τις οποίες είχε καταγγείλει. Ως προς τα προβλήματα που προέβαλε ο προσφεύγων αναφορικά με τους δικηγόρους που έπρεπε να τον συνδράμουν στην Ελλάδα, η πρεσβεία του συνέστησε να απευθυνθεί στον δικηγορικό σύλλογο αν εκτιμούσε ότι η συμπεριφορά αυτών ήταν παράνομη ή αντιδεοντολογική.

37. Στις 27 Φεβρουαρίου και 21 Απριλίου 2005, ο προσφεύγων απηύθυνε επιστολή στον πρωθυπουργό και στις 16 Μαρτίου 2005 στον πρόεδρο της Δημοκρατίας.

38. Με επιστολή της 4^{ης} Οκτωβρίου 2005, απευθυνόμενη στον εισαγγελέα του Ναυτοδικείου Χανίων, ο προσφεύγων παραπονείτο ότι δεν είχε νέα σχετικά με τη δίκη που έλαβε χώρα τον Οκτώβριο του 2004 και τη συζήτηση της έφεσης που είχε προβλεφθεί για τον Οκτώβριο του 2005. Υπογράμμισε ότι αν έπρεπε να επιστρέψει στην Ελλάδα για να καταθέσει, θα έπρεπε να διασφαλισθεί η σωματική ακεραιότητά του διότι την περίοδο της άσκησης ποινικών διώξεων είχε δεχθεί απειλές ενόπλων στην οικία του.

39. Με επιστολή της 12^{ης} Οκτωβρίου 2005, απευθυνόμενη στον ίδιο εισαγγελέα, ο προσφεύγων υπογράμμισε ότι οι ισχυρισμοί του σύμφωνα με τους οποίους είχε βιασθεί και βασανισθεί εκφράζονταν με σαφήνεια στην κατάθεσή του στον εισαγγελέα του δικαστηρίου εκείνης της περιόδου, ήτοι

στην κατάθεση της 16^{ης} Ιουλίου 2002. Υπενθύμιζε ότι η ελληνική πρεσβεία στο Λονδίνο του είχε υποσχεθεί ότι θα ενημερωνόταν για την εξέλιξη της διαδικασίας από τις αρμόδιες αρχές στην Αθήνα, αλλά ότι μία εβδομάδα πριν τη δίκη, αυτές αρνούσαν ακόμη κι ότι επρόκειτο να γίνει δίκη. Υποστήριζε επίσης ότι το ελληνικό εμπορικό ναυτικό και οι αρχές είχαν παραλείψει εντελώς να τον ενημερώσουν για την έκβαση της δίκης του 2004 ή της έφεσης. Καλούσε τον εισαγγελέα να αποστείλει στην οργάνωση Redress, η οποία είχε «αναλάβει την υπεράσπισή του», τα πρακτικά της δίκης και τα έγγραφα της δικογραφίας μεταφρασμένα στα αγγλικά.

40. Την 1^η Ιουνίου 2006, ο προσφεύγων απέστειλε επιστολή στον πρόεδρο του Αναθεωρητικού Ναυτοδικείου. Διευκρίνιζε ότι είχε μάθει από ένα από τα μέλη του δικαστηρίου ότι η έφεση των πέντε λιμενικών κατά της απόφασης του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου και της ποινής θα εξεταζόταν στις 20 Ιουνίου 2006. Υποστήριζε επίσης ότι το ίδιο άτομο του είχε αποκαλύψει ότι το όνομά του και η έγγραφη κατάθεσή του δεν αναγράφονταν στον κατάλογο των μαρτύρων και στα έγγραφα που επρόκειτο να εξετάσει το δευτεροβάθμιο δικαστήριο. Παραπονείτο ότι στην επιστολή του της 12^{ης} Οκτωβρίου 2005 δεν είχε δοθεί καμία απάντηση. Υπογράμμισε ότι είχε προσφύγει σε τέσσερις δικηγόρους αλλά κανείς δεν του είχε παράσχει την οποιαδήποτε βοήθεια. Αναγνώριζε την ανάγκη να εκπροσωπηθεί από δικηγόρο του συλλόγου Χανίων, αλλά φοβόταν ότι ένας τέτοιος δικηγόρος μπορεί να είχε δεσμούς με τους κατηγορούμενους.

41. Στις 8 Ιουνίου 2006, ο προσφεύγων απέστειλε στον πρόεδρο του Αναθεωρητικού Ναυτοδικείου αντίγραφο της επιστολής του της 1^{ης} Ιουνίου σημειώνοντας ότι δεν είχε λάβει καμία απάντηση.

42. Με επιστολή της 4^{ης} Ιουλίου 2006, η ελληνική πρεσβεία στο Λονδίνο ενημέρωσε τον προσφεύγοντα ότι το Αναθεωρητικό Ναυτοδικείο είχε καταδικάσει, στις 20 Ιουνίου 2006, τους λιμενικούς Δ. και Β. και είχε αθώσει τους υπόλοιπους. Στις 21 Σεπτεμβρίου 2006, του απέστειλε

αντίγραφο της επιστολής της 4^{ης} Ιουλίου στη νέα διεύθυνσή του διευκρινίζοντας ότι η πρώτη επιστολή είχε επιστραφεί στην πρεσβεία με την ένδειξη «άγνωστος παραλήπτης». Στις 5 Ιανουαρίου 2007, η πρεσβεία ενημέρωσε τον προσφεύγοντα ότι η απόφαση της 20^{ης} Ιουνίου 2006 είχε καταστεί τελεσίδικη.

43. Στις 9 Ιανουαρίου 2007, ο προσφεύγων απέστειλε εκ νέου επιστολή στην πρεσβεία. Μεταξύ άλλων, την κατηγορούσε ότι είχε θέσει σε κίνδυνο τη δυνατότητά του να ενεργήσει ως πολιτικώς ενάγων, λόγω της παράλειψής της να τον ενημερώσει για τις δικασίμους, και ζητούσε αποζημίωση.

44. Από την αλληλογραφία δεν προκύπτει ότι ο προσφεύγων έλαβε αντίγραφο της απόφασης του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, η οποία καθαρογράφηκε στις 15 Νοεμβρίου 2006, προτού αυτή καταστεί τελεσίδικη.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

A. Το εθνικό δίκαιο

45. Σύμφωνα με το άρθρο 7 § 2 του Συντάγματος:

«Τα βασανιστήρια, οποιαδήποτε σωματική κάκωση, βλάβη υγείας ή άσκηση ψυχολογικής βίας, καθώς και κάθε άλλη προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας απαγορεύονται και τιμωρούνται όπως νόμος ορίζει.»

46. Το άρθρο 137Α του ποινικού κώδικα προβλέπει:

«1. Υπάλληλος ή στρατιωτικός, στα καθήκοντα του οποίου ανάγεται η δίωξη ή η ανάκριση ή η εξέταση αξιόποινων πράξεων ή πειθαρχικών παραπτωμάτων ή η εκτέλεση ποινών ή η φύλαξη ή η επιμέλεια κρατουμένων, τιμωρείται με κάθειρξη, εάν υποβάλλει σε

βασανιστήρια κατά την εκτέλεση αυτών των καθηκόντων πρόσωπο που βρίσκεται στην εξουσία του με σκοπό: α) να αποσπάσει από αυτό ή από τρίτο πρόσωπο ομολογία, κατάθεση, πληροφορία ή δήλωση ιδίως αποκήρυξης ή αποδοχής πολιτικής ή άλλης ιδεολογίας β) να το τιμωρήσει, γ) να εκφοβίσει αυτό ή τρίτα πρόσωπα.

2. Βασανιστήρια συνιστούν (...) κάθε μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης επικίνδυνης για την υγεία ή ψυχικού πόνου ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, καθώς και κάθε παράνομη χρησιμοποίηση χημικών, ναρκωτικών ή άλλων φυσικών ή τεχνικών μέσων με σκοπό να κάμψουν τη βούληση του θύματος.

3. Σωματική κάκωση, βλάβη της υγείας, άσκηση παράνομης σωματικής ή ψυχολογικής βίας και κάθε άλλη σοβαρή προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (...) τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον 3 ετών (...). Ως προσβολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας θεωρούνται ιδίως: α) η χρησιμοποίηση ανιχνευτή αλήθειας, β) η παρατεταμένη απομόνωση, γ) η σοβαρή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας.»

47. Σύμφωνα με την εισαγωγική έκθεση του νόμου (1500/1984) που προσέθεσε το άρθρο 137^A στον ποινικό κώδικα, τα κείμενα που υιοθετήθηκαν εντός των Ηνωμένων εθνών (ιδίως το σχέδιο της Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων και των άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής τιμωρίας ή μεταχείρισης, και του Συμβουλίου της Ευρώπης) χρησιμοποιήθηκαν ως υπόδειγμα για τον ορισμό της έννοιας των βασανιστηρίων.

48. Η έννοια αυτή έχει αποτελέσει αντικείμενο πολυάριθμων σχολίων από τους νομικούς. Μέρος αυτών έχει υποστηρίξει ότι η πρόκληση έντονου σωματικού πόνου είναι «μεθοδευμένη», όταν η πράξη γίνεται

κατ'επανάληψη και έχει μία ορισμένη διάρκεια. Έτσι, η πρόκληση ενός στιγμιαίου πόνου, ανεξαρτήτως της έντασής του, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως βασανιστήριο.

49. Μια άλλη μερίδα νομικών έχει εν τούτοις θεωρήσει ότι ο όρος «μεθοδευμένη» του άρθρου 137Α § 2 αντιστοιχούσε στον όρο «με πρόθεση» που χρησιμοποιείται στο άρθρο 1 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά των βασανιστηρίων. Ο όρος αυτός διαφέρει από την «προμελέτη» η οποία χρησιμοποιείται για να υποδείξει μία εκ των προτέρων μεθόδευση. Εκείνος που προκαλεί έναν έντονο πόνο μπορεί να επιθυμεί να τον προκαλέσει χωρίς κατ'ανάγκη να έχει προμελετήσει την πράξη αυτή. Η «μεθόδευση» δεν προϋποθέτει πάντα μία μακρά προετοιμασία ούτε οποιαδήποτε οργάνωση ή υποδομή. Μία πράξη συντελείται με μεθοδευμένο τρόπο, ακόμα κι αν η μεθόδευση λαμβάνει χώρα συγχρόνως με την εκτέλεση. Εν τούτοις, η μεθόδευση συνεπάγεται πάντα την επιλογή μίας συμπεριφοράς.

50. Η ίδια μερίδα νομικών θεωρεί ότι η χρήση του όρου «μεθοδευμένη» εξηγεί την πρακτική απαξίωση του άρθρου 137^Α § 1. Αναφέρει, συναφώς, την απόφαση αριθ. 111/1995 του Στρατοδικείου Λάρισας η οποία έκανε δεκτή την πρόταση του εισαγγελέα ότι στρατιώτες οι οποίοι είχαν δέσει με χειροπέδες έναν αλλοδαπό σε μία σκάλα, τον είχαν κλωστήσει, του είχαν κόψει τα μαλλιά αφήνοντας μία τούφα στη μέση, του είχαν δώσει να καταπιεί βερνίκι παπουτσιών και τον είχαν περιλούσει με βενζίνη, δεν είχαν διαπράξει βασανιστήρια υπό την έννοια του άρθρου 137^Α § 2 αλλά μία πράξη που εμπίπτει στο πεδίο του άρθρου 137^Α § 3.

51. Τα δικαστήρια έχουν τη δυνατότητα να επιβάλλουν επεικέστερη ποινή σε περίπτωση ελαφρυντικών περιστάσεων. Στην περίπτωση του άρθρου 137^Α § 3, οι ποινές αυτές μπορούν να είναι μικρότερες από τρία έτη φυλάκισης και να είναι με αναστολή εφόσον ο δράστης της αξιόποινης πράξης δεν έχει βεβαρημένο ποινικό μητρώο.

52. Το άρθρο 6 του σωφρονιστικού κώδικα (νόμος 2776/1999) έχει ως εξής:

«1. Στην περίπτωση παράνομης ενέργειας σε βάρος τους ή παράνομης εντολής, οι κρατούμενοι έχουν το δικαίωμα να αναφέρονται γραπτώς και μέσα σε εύλογο χρόνο στο Συμβούλιο Φυλακής, εφόσον, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντα Κώδικα δεν τους παρέχεται άλλο ένδικο βοήθημα. Μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την κοινοποίηση της απόφασης με την οποία απορρίπτεται το αίτημά τους ή μέσα σε ένα μήνα από την υποβολή της αναφοράς, αν δεν εκδόθηκε απόφαση, οι κρατούμενοι έχουν δικαίωμα προσφυγής στο Δικαστήριο Εκτέλεσης των Ποινών. Το Δικαστήριο αυτό, εφόσον δεχθεί κατ' ουσίαν την προσφυγή, αίρει τα αποτελέσματα που απορρέουν από την παράνομη ενέργεια ή εντολή (...).»

53. Το άρθρο 473 του κώδικα ποινικής δικονομίας έχει ως εξής:

«1. Όπου ειδική διάταξη νόμου δεν ορίζει διαφορετικά, η προθεσμία για την άσκηση ένδικων μέσων είναι δέκα ημέρες από τη δημοσίευση της απόφασης. Αν ο δικαιούμενος δεν είναι παρών κατά την απαγγελία της απόφασης, η πιο πάνω προθεσμία είναι επίσης δεκαήμερη, εκτός αν αυτός διαμένει στην αλλοδαπή ή είναι άγνωστη η διαμονή του, οπότε η προθεσμία είναι τριάντα ημερών και αρχίζει σε κάθε περίπτωση από την επίδοση της απόφασης (...)

2. Η αναίρεση κατά της καταδικαστικής απόφασης μπορεί να ασκηθεί από εκείνον που καταδικάστηκε (...) μέσα σε προθεσμία είκοσι ημερών, η οποία αρχίζει σύμφωνα με την παρ. 1 (...).

3. Η προθεσμία για την άσκηση της αναίρεσης αρχίζει από τότε που η τελεσίδικη απόφαση θα καταχωριστεί καθαρογραφήμενη στο ειδικό βιβλίο που τηρείται από τη γραμματεία του ποινικού δικαστηρίου. Η καθαρογράφηση της απόφασης πρέπει να γίνει μέσα

σε δεκαπέντε ημέρες, διαφορετικά, ο πρόεδρος του δικαστηρίου έχει πειθαρχική ευθύνη.»

54. Το άρθρο 505 του ίδιου κώδικα προβλέπει:

Άρθρο 505

«1. (...) αναίρεση μπορούν να ζητήσουν: α) ο κατηγορούμενος, β) ο αστικώς υπεύθυνος για την καταδικαστική απόφαση που αναγνωρίζει την αστική του ευθύνη, γ) ο πολιτικώς ενάγων για την καταδικαστική απόφαση, μόνο όμως για το τμήμα της που επιδικάζει σ' αυτόν αποζημίωση ή ικανοποίηση ή απορρίπτει την αγωγή του, επειδή δεν στηρίζεται στο νόμο, δ) ο εισαγγελέας (...).

2. Ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου μπορεί να ζητήσει την αναίρεση οποιασδήποτε απόφασης μέσα στην προθεσμία που ορίζεται από το άρθρο 479 παρ. 2 (...)

55. Προκύπτει επιπλέον από τα άρθρα 68 και 83 του κώδικα ποινικής δικονομίας ότι εκείνος που, κατά τη διάρκεια της προανάκρισης, έχει δηλώσει παράσταση πολιτικής αγωγής κατά ενός κατηγορουμένου προκειμένου να λάβει αποζημίωση για ηθική βλάβη, οφείλει να παρουσιαστεί στο ακροατήριο και να δηλώσει ότι συμμετέχει στη δίκη υπό αυτή την ιδιότητα. Η νομολογία δέχεται ότι, αν η πολιτική αγωγή έχει συμμετάσχει στη διαδικασία σε πρώτο βαθμό, σε περίπτωση έφεσης, το εφετείο εξετάζει αυτεπάγγελτα τις αξιώσεις της πολιτικής αγωγής, ακόμη κι αν αυτή δεν συμμετέχει στη κατ'έφεση δίκη (Άρειος Πάγος, αριθ. 1433/2006).

56. Εφόσον το θύμα έχει δηλώσει παράσταση πολιτικής αγωγής, διαθέτει δικαιώματα που το τοποθετούν σε ισότιμη θέση με τον κατηγορούμενο. Η πολιτική αγωγή κατέχει θέση διαδίκου και μπορεί να εκπροσωπείται από δύο δικηγόρους στην ανάκριση και από τρεις στο ακροατήριο (άρθρο 96). Μπορεί να είναι παρούσα κατά τις ανακριτικές

πράξεις και να διατυπώνει παρατηρήσεις και ερωτήματα (άρθρο 99). Έχει το δικαίωμα να λαμβάνει γνώση των εγγράφων της ανάκρισης και να υποβάλλει αιτήματα και προτάσεις στον ανακριτή και στο δικαστικό συμβούλιο (άρθρο 307). Η πολιτική αγωγή μπορεί να διορίζει πραγματογνώμονες, εφόσον έχει διαταχθεί πραγματογνωμοσύνη, να ζητεί την εξαίρεση δικαστών και να ασκεί έφεση κατά των αποφάσεων των δικαστικών συμβουλίων (άρθρο 480) αλλά και κατά των αθωωτικών (486) και των καταδικαστικών αποφάσεων (άρθρο 488) που εκδίδουν τα ποινικά δικαστήρια.

B. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CPT)

57. Στην έκθεσή της με ημερομηνία 20 Νοεμβρίου 2002, η οποία συντάχθηκε κατόπιν της επίσκεψης που πραγματοποίησε στην Ελλάδα από τις 23 Σεπτεμβρίου έως τις 5 Οκτωβρίου 2001, η CPT σημείωνε:

(μετάφραση της γραμματείας)

«21. Η CPT έχει λάβει υπόψη της τις εξηγήσεις που παρείχαν οι Ελληνικές αρχές σε σχέση με τις διοικητικές διαδικασίες που εφαρμόζονται σε υποθέσεις που αφορούν ισχυρισμούς κακοποίησης από όργανα επιβολής του νόμου (...). Οι πληροφορίες, όμως, που διαθέτει η Επιτροπή υποδεικνύουν ότι αυτές οι διαδικασίες δεν λειτουργούν πάντοτε ικανοποιητικά.

Για παράδειγμα, (...) σε μία (...) υπόθεση που αφορούσε τον ξυλοδαρμό ενός αριθμού αλλοδαπών που κρατούνταν στην Κρήτη το Μάιο του 2001 από όργανα του Λιμενικού Σώματος, η πειθαρχική διαδικασία που κινήθηκε για την διερεύνηση της υπόθεσης προφανώς εξέτασε μόνον εάν τα συγκεκριμένα όργανα είχαν

εκτελέσει τα καθήκοντα τους με ανάρμοστο τρόπο, χωρίς να εξετάσει το θέμα της κακοποίησης.

Η CPT θα επιθυμούσε να λάβει τα σχόλια των Ελληνικών αρχών για τα ανωτέρω.»

58. Στην απάντησή της, η Ελληνική Κυβέρνηση διευκρίνισε:

«3. Ανεξαρτήτως των ανωτέρω στοιχείων, το υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας έχει δώσει οδηγίες και διαταγές στις λιμενικές αρχές περί σεβασμού της αξιοπρέπειας κάθε συλληφθέντος και αυστηρής συμμόρφωσης προς τις ισχύουσες διατάξεις της ποινικής δικονομίας αναφορικά με τα δικαιώματα των κρατουμένων (ενημέρωση για τα δικαιώματά τους, πρόσβαση σε δικηγόρο, επικοινωνία με συγγενείς και/ή τις προξενικές αρχές της χώρας τους, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, τροφή, υγιεινή, συνθήκες διαβίωσης).

4. Σε κάθε περίπτωση, στις σπάνιες περιπτώσεις καταγγελίας περί παραβίασης των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή προσβολής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, διενεργείται συστηματικά εσωτερική διερεύνηση, λαμβάνονται πειθαρχικά μέτρα και ασκείται ποινική δίωξη κατά των υπαλλήλων που εμπλέκονται. Έτσι, σε μία περίπτωση πρόκλησης σωματικής βίας σε Κούρδους από υπαλλήλους των λιμενικών αρχών, στις 5 και 6 Ιουνίου 2001, διενεργήθηκε εσωτερική διερεύνηση και ελήφθησαν πειθαρχικά μέτρα κατά ενός υπαλλήλου και πέντε λιμενικών για καταχρηστική άσκηση βίας. Το υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας διαβίβασε τα πορίσματα της εσωτερικής διερεύνησης (έγγραφο αριθ. 1127/255/01/24-8-2001) στην εισαγγελία του Ναυτοδικείου Χανίων προκειμένου να πραγματοποιηθεί ποινική διερεύνηση.»

Γ. Το διεθνές δίκαιο

59. Το άρθρο 1 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά των βασανιστηρίων και των άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, της 10^{ης} Δεκεμβρίου 1984, έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς αυτής της Σύμβασης, ο όρος "βασανιστήρια" σημαίνει κάθε πράξη με την οποία, σωματικός ή ψυχικός πόνος ή έντονη οδύνη επιβάλλονται με πρόθεση σ' ένα πρόσωπο, με σκοπό ιδίως να αποκτηθούν απ' αυτό ή από τρίτο πρόσωπο πληροφορίες ή ομολογίες, να τιμωρηθεί για μια πράξη που αυτό ή τρίτο πρόσωπο έχει διαπράξει ή είναι ύποπτο ότι την έχει διαπράξει, να εκφοβηθεί ή εξαναγκασθεί αυτός ή τρίτο πρόσωπο, ή για κάθε άλλο λόγο που βασίζεται σε διάκριση οποιασδήποτε μορφής, εφ' όσον ένας τέτοιος πόνος ή οδύνη επιβάλλονται από δημόσιο λειτουργό ή κάθε πρόσωπο που ενεργεί με επίσημη ιδιότητα ή με την υποκίνηση ή τη συναίνεση ή την ανοχή του. Δεν περιλαμβάνονται ο πόνος ή η οδύνη που προέρχονται μόνον από πράξεις συμφυείς ή παρεμπόδιτες προς νόμιμες κυρώσεις.»

60. Το Καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, το οποίο υιοθετήθηκε στις 17 Ιουλίου 1998 και επαναλαμβάνει τις εφαρμοστέες διατάξεις των καταστατικών των διεθνών ποινικών δικαστηρίων για την Πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα, χαρακτηρίζει τον βιασμό ως έγκλημα κατά της ανθρωπότητας (άρθρο 7 ζ).

61. Στην απόφασή του *Kunarac et consorts* (§ 150) της 12^{ης} Ιουνίου 2002, το τμήμα εφέσεων του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου για την Πρώην Γιουγκοσλαβία αποφάνθηκε ως εξής:

«Το τμήμα εφέσεων θεωρεί εσφαλμένο το επιχείρημα των εκκαλούντων σύμφωνα με το οποίο η οδύνη πρέπει να είναι ορατή,

ακόμα και μετά από μεγάλο χρονικό διάστημα κατόπιν της τέλεσης των εγκλημάτων που την προκάλεσαν. Σε γενικές γραμμές, ορισμένες πράξεις στοιχειοθετούν αφ'εαυτών την οδύνη εκείνων που τις υφίστανται. Ο βιασμός είναι προφανώς μία από αυτές τις πράξεις. Το τμήμα πρώτου βαθμού δε θα μπορούσε παρά να διαπιστώσει εν προκειμένω την παρουσία μίας τέτοιας οδύνης, ακόμη και ελλείψει ιατρικού πιστοποιητικού. Οι γενετήσιες βιαιότητες προκαλούν αναγκαία έντονο σωματικό ή ψυχικό πόνο ή οδύνη και δικαιολογούν ως εκ τούτου τον χαρακτηρισμό τους ως βασανιστηρίων.»

62. Στην απόφασή του *Furundzija* της 10^{ης} Δεκεμβρίου 1998, το τμήμα πρώτου βαθμού του ίδιου δικαστηρίου δήλωσε (§ 181):

«Από αυτή την εξέταση των εθνικών νομοθεσιών προκύπτει ότι παρά τις αναπόφευκτες ανομοιότητες, η πλειοψηφία των νομικών συστημάτων του common law ή της παράδοσης του αστικού δικαίου θεωρούν τον βιασμό ως την δια της βίας διείσδυση του πέους στο ανθρώπινο σώμα ή την εισαγωγή άλλου αντικειμένου στον κόλπο ή τον πρωκτό.»

63. Από την πλευρά του, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για τη Ρουάντα, στην απόφασή του *Musema* της 27^{ης} Ιανουαρίου 2000 (§§ 221-222) διευκρίνισε τα ακόλουθα:

«Το τμήμα σημειώνει ότι αν και ο βιασμός έχει ορισθεί, σε ορισμένες εθνικές νομοθεσίες, ως οποιαδήποτε πράξη γενετήσιας διείσδυσης χωρίς συναίνεση του ατόμου, μπορεί εν τούτοις να συνίσταται και στην εισαγωγή οποιωνδήποτε αντικειμένων σε κοιλότητες του σώματος οι οποίες δε θεωρούνται ότι έχουν πραγματική γενετήσια χρήση και/ή στη χρησιμοποίηση των εν λόγω κοιλοτήτων με γενετήσιο σκοπό.»

64. Επιπλέον, το ίδιο δικαστήριο αναγνώρισε στην απόφαση *Akayesu* που εκδόθηκε στις 2 Σεπτεμβρίου 1998 (§ 597) τα ακόλουθα:

«Ο βιασμός αποτελεί μία μορφή επίθεσης και μία μηχανική περιγραφή των αντικειμένων και των μελών του σώματος που συμμετέχουν στην τέλεσή του δεν επιτρέπει την κατανόηση των ουσιαστικών στοιχείων αυτού του εγκλήματος. Η Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και των άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας δεν απαριθμεί συγκεκριμένες πράξεις στον ορισμό των βασανιστηρίων, προτιμώντας να εστιάσει στο εννοιολογικό πλαίσιο της βίας που τιμωρεί το Κράτος. Από την άποψη του διεθνούς δικαίου, η προσέγγιση αυτή παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον. Όπως και τα βασανιστήρια, ο βιασμός χρησιμοποιείται για σκοπούς εκφοβισμού, εξευτελισμού, ταπείνωσης, διάκρισης, τιμωρίας, ελέγχου ή καταστροφής ενός ατόμου. Όπως και τα βασανιστήρια, συνιστά προσβολή της αξιοπρέπειας του ατόμου και εξομοιώνεται μάλιστα με τα βασανιστήρια όταν διαπράττεται από δημόσιο λειτουργό ή κάθε πρόσωπο που ενεργεί με επίσημη ιδιότητα ή με την υποκίνηση ή τη συναίνεση ή την ανοχή του.»

65. Το Διαμερικανικό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έκρινε, στην υπόθεση *Penal Miguel Castro Castro κατά Περού* (απόφαση της 25^{ης} Νοεμβρίου 2006, série C. no. 160, § 312) ότι η κολποσκοπήση μίας κρατούμενης, η οποία πραγματοποιήθηκε βάνουσα από πολυάριθμους φύλακες οι οποίοι φορούσαν κουκούλες αντιστοιχούσε στον ορισμό του βιασμού και ότι η μεταχείριση αυτή ήταν επαρκώς σοβαρή ώστε να συνιστά βασανιστήριο.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

**I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΗΣ
ΣΥΜΒΑΣΗΣ**

66. Επικαλούμενος το άρθρο 3 της Σύμβασης, ο προσφεύγων παραπονείται: α) ότι υπήρξε θύμα βασανιστηρίων υπό την έννοια αυτού του άρθρου για τον λόγο ότι υπέστη σεξουαλική κακοποίηση (βιασμός με γκλομπ) και ότι οι αρχές αρνήθηκαν να του επιτρέψουν να τον εξετάσει γιατρός ο οποίος βρισκόταν στο χώρο, β) ότι υποβλήθηκε σε κακές συνθήκες κράτησης στο στρατόπεδο των αιτούντων άσυλο, γ) ότι δεν έτυχε μίας πλήρους, δίκαιης και αμερόληπτης διερεύνησης από την πλευρά των αρχών, ότι δεν μπόρεσε να συμμετάσχει στην εν λόγω διερεύνηση μέσω καταθέσεων και ότι δεν ενημερώθηκε για την εξέλιξη της διαδικασίας, δ) ότι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο απήγγειλε σε βάρος των καταδικασθέντων λιμενικών μία ανεπαρκή κατά την άποψή του ποινή. Κατηγορεί πράγματι το δικαστήριο για το ότι δεν έκρινε ότι ο βιασμός με γκλομπ συνιστούσε διακεκριμένη μορφή βασανιστηρίων.

Το άρθρο 3 της Σύμβασης έχει ως εξής:

«Ουδείς επιτρέπεται να επιβληθή εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχειρίσιν απανθρώπους ή εξευτελιστικάς.»

A. Επί του παραδεκτού

1. Μη τήρηση της εξάμηνης προθεσμίας

67. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η εξάμηνη προθεσμία αρχίζει να τρέχει είτε από την τελεσίδικη απόφαση στο πλαίσιο της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων (*Paul και Audrey Edwards κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (déc.), no. 46477/99, απόφαση της 7^{ης} Ιουνίου 2001), είτε από την ημερομηνία κατά την οποία έλαβαν χώρα τα καταγγελλόμενα πραγματικά περιστατικά ή ακόμη από την ημερομηνία που ο

ενδιαφερόμενος εθίγη άμεσα από τα εν λόγω πραγματικά περιστατικά, έλαβε γνώση αυτών ή θα μπορούσε να έχει λάβει γνώση όταν το εθνικό δίκαιο δεν προβλέπει κανένα ένδικο μέσο (*Gongadze κατά Ουκρανίας*, αριθ. 45678/98, απόφαση της 8^{ης} Νοεμβρίου 2005, § 155). Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει ήδη αποφανθεί πολυάριθμες φορές επί των δυνατοτήτων προσφυγής που υπάρχουν στην Ελλάδα ως προς τις συνθήκες κράτησης (*Kaja κατά Ελλάδας*, αριθ. 32927/03, §§ 39 έως 41, 27 Ιουλίου 2006, *Tabesh κατά Ελλάδας*, αριθ. 8256/07, §§ 28 έως 30, 26 Νοεμβρίου 2009 και *Ευφραιμίδη κατά Ελλάδας*, αριθ. 33225/08, §§ 24 έως 29, 21 Ιουνίου 2011). Διαπιστώνει ότι ο προσφεύγων, ο οποίος δεν άσκησε ένδικο μέσο ως προς τούτο, παραπονείται για κακές συνθήκες κράτησης κατά την παραμονή του στο στρατόπεδο των αιτούντων άσυλο, ήτοι τον Ιούνιο του 2001. Καθώς η προσφυγή κατατέθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2007, το Δικαστήριο δεν μπορεί να εξετάσει αυτή τη συγκεκριμένη αιτίαση διότι πάνω από έξι μήνες έχουν μεσολαβήσει από την ημερομηνία κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος εθίγη άμεσα από τα καταγγελλόμενα πραγματικά περιστατικά.

Έπεται ότι αυτή η πτυχή της αιτίασης πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Σύμβασης.

2. Μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων

68. Αναφορικά με τις λοιπές πτυχές αυτής της αιτίασης, η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει την αιτίαση την ελκόμενη από το άρθρο 3 λόγω μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων. Καταρχήν, υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων, ακόμα κι αν δεν μπόρεσε να συμμετάσχει ως πολιτικώς ενάγων στην ποινική διαδικασία σε βάρος των λιμενικών, είχε και έχει πάντα τη δυνατότητα να ασκήσει κατά του Κράτους αγωγή αποζημίωσης στη βάση του άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα ως προς τις πράξεις που διέπραξαν οι λιμενικοί. Κατά

δεύτερον, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων παρέλειψε να ασκήσει αίτηση αναίρεσης κατά της απόφασης του Αναθεωρητικού Ναυτοδικείου, ενώ γνώριζε την ύπαρξη αυτής της απόφασης πριν τη λήξη της προθεσμίας άσκησης αίτησης αναίρεσης: στις 4 Ιουλίου 2006, η πρεσβεία της Ελλάδας στο Λονδίνο απέστειλε στον προσφεύγοντα επιστολή με την οποία τον ενημέρωνε ότι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο είχε συνεδριάσει στις 20 Ιουνίου 2006 και ο προσφεύγων έλαβε γνώση αυτής της απόφασης στις 21 Σεπτεμβρίου 2006, προτού αυτή καταστεί τελεσίδικη.

69. Τέλος, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι μη έχοντας εμφανισθεί αυτοπροσώπως ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και μη έχοντας εκπροσωπηθεί από κάποιον από τους δικηγόρους του, ο προσφεύγων παραιτήθηκε από την ιδιότητα του πολιτικώς ενάγοντος. Δηλώνοντας παράσταση πολιτικής αγωγής, ο ενδιαφερόμενος θα είχε διορίσει δικηγόρους για να τον υπερασπίσουν και θα είχε ενημερωθεί για τη δικάσιμο ενώπιον του Ναυτοδικείου καθώς και για εκείνες που ορίστηκαν μετά την πρώτη αναβολή. Κατά τα διαβήματά του στον πρόεδρο της δημοκρατίας, στον πρωθυπουργό και στον υπουργό Δικαιοσύνης, ζήτησε από εκείνους να παράσχουν πληροφορίες σε πρόσωπα άλλα από τους δικηγόρους που είχε διορίσει για να τον εκπροσωπήσουν. Συγχρόνως, δεν ενημέρωσε τις δικαστικές αρχές για το σχηματισμό μία νέας ομάδας δικηγόρων στην οποία είχε δώσει άλλη πληρεξουσιότητα για την εκπροσώπησή του.

70. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι κατόπιν του βιασμού του και κατά τη διάρκεια της κράτησής του, τόσο εκείνος όσο και οι άλλοι μετανάστες διαμαρτυρήθηκαν στον διοικητή του λιμενικού σώματος και κατήγγειλαν τον βιασμό καθώς και τις συνθήκες κράτησής τους, τους ξυλοδαρμούς και τα καταβρέγματα με πυροσβεστικές αντλίες. Επισημαίνει ότι επιχείρησε να εξαντλήσει τα εθνικά ένδικα μέσα δηλώνοντας παράσταση πολιτικής αγωγής στη διαδικασία κατά των λιμενικών, αλλά ότι

το Κράτος αρνήθηκε να τον ενημερώσει για την εξέλιξη της διαδικασίας και ότι δεν του χορήγησε καμία αποζημίωση. Προσθέτει ότι αναγκάστηκε να συμβουλευτεί τέσσερις δικηγόρους εκ των οποίων κανένας δεν του παρείχε την απαιτούμενη συνδρομή: ο πρώτος τον εγκατέλειψε παίρνοντας μαζί του όλα τα έγγραφα που είχε συλλέξει για τη δικαστική διαδικασία, ένας άλλος, τον οποίο ουδέποτε συνάντησε, είχε υποστηρίξει στον τύπο ότι θα αναλάμβανε την υπεράσπισή του, ένας άλλος πάλι αρνήθηκε να τον υπερασπιστεί κατόπιν εκφοβισμού και ο τελευταίος ήταν προσβλητικός.

71. Το Δικαστήριο θεωρεί χρήσιμο να διευκρινίσει καταρχήν ότι εν προκειμένω μία ένσταση της Κυβέρνησης περί μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων μπορεί να αφορά μόνο τη δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής του προσφεύγοντος και τη συναφή διαδικασία με σκοπό την αποζημίωσή του. Δεν μπορεί να αφορά την ποινική όψη της διαδικασίας, η οποία διεξάγεται με επιμέλεια του εισαγγελέα και έχει ως σκοπό να αποφανθεί το επιληφθέν δικαστήριο επί των κατηγοριών σε βάρος των διωκόμενων αξιωματικών και επί ενδεχόμενης ενοχής τους για το ένα ή το άλλο αδίκημα. Ως προς την υποτιθέμενη παράλειψη του προσφεύγοντος να ασκήσει αίτηση αναίρεσης κατά της απόφασης του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι εν προκειμένω, ο προσφεύγων δεν είχε καν τη δυνατότητα να συμμετάσχει ως πολιτικώς ενάγων ούτε στη διαδικασία σε πρώτο βαθμό ούτε σε εκείνη σε δεύτερο. Συνεπώς, δεν ήταν σε θέση να ασκήσει τα δικαιώματά του δυνάμει του άρθρου 505 § 1 γ) του κώδικα ποινικής δικονομίας (πιο πάνω παράγραφος 54).

72. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει καταρχήν ότι το άρθρο 35 της Σύμβασης απαιτεί την εξάντληση ενδίκων μέσων τα οποία είναι προσβάσιμα, επαρκή και σχετίζονται με τα καταγγελλόμενα πραγματικά περιστατικά (βλέπε, *mutatis mutandis*, Μανουσάκης και λοιποί κατά Ελλάδας, απόφαση της 26^{ης} Σεπτεμβρίου 1996, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-IV, § 33). Υπενθυμίζει επίσης την πάγια νομολογία του

σύμφωνα με την οποία οι υποχρεώσεις που το άρθρο 3 επιβάλλει στα Κράτη δεν εκπληρώνονται με την απλή χορήγηση αποζημίωσης (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Kaya κατά Τουρκίας*, απόφαση της 19^{ης} Φεβρουαρίου 1998, *Recueil* 1998-I, σελ. 329, § 105, *McKerr κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, αριθ. 28883/95, § 121, CEDH 2001-III). Πράγματι, προκειμένου κάποιος να παραπονεθεί για τη μεταχείριση που υπέστη κατά τη διάρκεια μίας προσωρινής κράτησης, η ποινική οδός είναι εκείνη που αποτελεί το προσήκον ένδικο μέσο (βλέπε, για παράδειγμα, *Parlak, Aktürk et Yay κατά Τουρκίας* (déc.), αριθ. 24942/94, 24943/94 και 25125/94, 9 Ιανουαρίου 2001).

73. Ως προς τη δυνατότητα άσκησης αγωγής στη βάση του άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα, το Δικαστήριο υπενθυμίζει τη νομολογία του σύμφωνα με την οποία όποιος έχει ασκήσει ένδικο μέσο από τη φύση του ικανό να θεραπεύσει αμέσως -και όχι εμμέσως- την επίδικη κατάσταση, δεν υποχρεούται να εξαντλήσει άλλα ένδικα μέσα, τα οποία εδικαιούτο μιν να ασκήσει, αλλά των οποίων η αποτελεσματικότητα είναι αβέβαιη (προαναφερόμενη απόφαση *Μανουσάκης και λοιποί κατά Ελλάδας*, § 33). Ωστόσο, το Δικαστήριο σημειώνει ότι το αντικείμενο του επικαλούμενου από την Κυβέρνηση ενδίκου μέσου συμπίπτει με εκείνο της δήλωσης παράστασης πολιτικής αγωγής στην οποία προέβη ο προσφεύγων: και οι δύο αγωγές επιτρέπουν στον προσφεύγοντα να λάβει μία αποζημίωση. Ο προσφεύγων επέλεξε την οδό της δήλωσης παράστασης πολιτικής αγωγής και το Δικαστήριο δε θα μπορούσε να απαιτήσει από εκείνον να καταθέσει επιπλέον μία αγωγή στη βάση του άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα. Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει ήδη βεβαιώσει ότι η υποχρέωση που επιβάλλει το άρθρο 3 σε ένα Κράτος για τη διενέργεια διερεύνησης που θα μπορούσε να οδηγήσει στον εντοπισμό και την τιμωρία εκείνων που ευθύνονται για περιστατικά κακομεταχείρισης θα ήταν κενή περιεχομένου

αν, παρουσία μίας αιτίας η ελκόμενη από το άρθρο αυτό, ο προσφεύγων υποχρεούτο να εξαντλήσει ένα ένδικο μέσο το οποίο μπορεί να οδηγήσει μόνο στη χορήγηση αποζημίωσης (προαναφερόμενη απόφαση *Parlak και λοιποί κατά Τουρκίας* (déc.), *Okkali κατά Τουρκίας*, αριθ. 52067/99, § 58, CEDH 2006-XII (αποσπάσματα), *Taymuskhanov κατά Ρωσίας*, αριθ. 11528/07, § 75, 16 Δεκεμβρίου 2010).

74. Ως προς το τμήμα της ένστασης της Κυβέρνησης που σχετίζεται με την υποτιθέμενη παραίτηση του προσφεύγοντος από την ιδιότητα του πολιτικώς ενάγοντος, το Δικαστήριο σημειώνει ότι κατά του λιμενικού Δ. ασκήθηκε ποινική δίωξη, η οποία οδήγησε στην καταδίκη του στη βάση του άρθρου 137^A του ποινικού κώδικα. Απομένει ως εκ τούτου το Δικαστήριο να εξετάσει εάν, υπό τις ιδιαίτερες συνθήκες της υπόθεσης, ο προσφεύγων όφειλε να έχει συμμορφωθεί προς αυτή την όψη της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων που επικαλείται η Κυβέρνηση. Ωστόσο, το Δικαστήριο εκτιμά ότι αυτό το ζήτημα συνδέεται στενά με την ουσία της αιτίας της ελκόμενης από το δικονομικό σκέλος του άρθρου 3 και τη συνενώνει με την επί της ουσίας εξέταση (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Derman κατά Τουρκίας*, αριθ. 21789/02, § 23, 31 Μαΐου 2011).

3. Ιδιότητα του «θύματος»

75. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή για το λόγο ότι ο προσφεύγων δεν έχει την ιδιότητα του «θύματος». Υποστηρίζει ότι τα εθνικά δικαστήρια διαπίστωσαν μία παραβίαση του άρθρου 137^A § 3, το οποίο έκριναν εφαρμοστέο στις περιστάσεις της προκειμένης υπόθεσης, και ότι καταδίκασαν τους δράστες της κακομεταχείρισης.

76. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η ένσταση της Κυβέρνησης συνδέεται στενά με την ουσία της αιτίας που διατυπώνει ο προσφεύγων στο πεδίο

του δικονομικού σκέλους του άρθρου 3. Συνενώνει συνεπώς την ένσταση με την επί της ουσίας εξέταση.

77. Διαπιστώνει επιπλέον ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης και ότι δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει συνεπώς να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

α) Η Κυβέρνηση

78. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, είναι αυτονόητο ότι οι εν λόγω λιμενικοί διέπραξαν πράξεις αντίθετες προς το άρθρο 3, για τις οποίες τιμωρήθηκαν από τα ποινικά δικαστήρια. Η Κυβέρνηση διευκρινίζει ότι ο χαρακτηρισμός της καταγγελλόμενης πράξης και η σοβαρότητα της επιβληθείσας ποινής εξαρτώνται από την εκτίμηση των εθνικών δικαστηρίων, η οποία διαφεύγει του ελέγχου του Δικαστηρίου, το οποίο δεν αποτελεί δικαστή τετάρτου βαθμού.

β) Ο προσφεύγων

79. Αναφερόμενος σε διεθνή κείμενα, όπως η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά των βασανιστηρίων και των άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, στη νομολογία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου για την Πρώην Γιουγκοσλαβία καθώς και σε εκείνη του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι ο βιασμός του δεν μπορεί παρά να χαρακτηριστεί ως βασανιστήριο. Υποστηρίζει ότι ο βιασμός, εξαιτίας του οποίου σωριάστηκε από τον πόνο, προκλήθηκε εκ προθέσεως και λόγω της ομοφυλοφιλίας του

από έναν Έλληνα δημόσιο υπάλληλο. Προσκομίζει ιατρικό πιστοποιητικό, συνταχθέν τον Ιούνιο του 2010, στο οποίο απαριθμούνται αναλυτικά οι πολυάριθμες βλάβες που προκάλεσε ο βιασμός.

80. Επιπλέον, κατά τον προσφεύγοντα, ο τρόπος με τον οποίο οι αρχές διενήργησαν την έρευνά τους και η τιμωρία που επιβλήθηκε στους δράστες των βασανιστηρίων δεν ανταποκρίνονται επαρκώς στις απαιτήσεις του άρθρου 3. Ο ενδιαφερόμενος διευκρινίζει ιδίως ότι, παρά τη δήλωση παράστασης ως πολιτική αγωγή και των επανειλημμένων αιτημάτων του, οι ελληνικές αρχές δεν τον ενημέρωσαν για την εξέλιξη της διαδικασίας και ως εκ τούτου δεν μπόρεσε να συμμετάσχει ούτε στη διαδικασία ενώπιον του Ναυτοδικείου ούτε σε εκείνη ενώπιον του Αναθεωρητικού Ναυτοδικείου. Ως προς την ανεπάρκεια της έρευνας, ο προσφεύγων υποδεικνύει τέλος ότι αυτή αποδεικνύεται από το γεγονός ότι, στην απόφασή του, το Αναθεωρητικό Ναυτοδικείο αναφέρει σε ορισμένα εδάφια ότι οι κατηγορούμενοι «επιχείρησαν» να σπρώξουν με δύναμη το γκλομπ στον πρωκτό του προσφεύγοντος ενώ σε άλλα αναφέρει ότι «έσπρωξαν με δύναμη» το γκλομπ.

γ) Το τρίτο παρεμβαίνον

81. Το CJA υπογραμμίζει την αναγνώριση σε διεθνές επίπεδο της ανάγκης ενίσχυσης της προστασίας των δικαιωμάτων των «γενετήσιων μειονοτήτων». Η προσέγγιση αυτή επαληθεύεται από πολυάριθμες διατάξεις διεθνών εγγράφων (το άρθρο 13 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το άρθρο 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η απόφαση της 3^{ης} Ιουνίου 2008 της Οργάνωσης Αμερικανικών Κρατών, οι Αρχές της Yogyakarta της Διεθνούς Επιτροπής Νομικών, η Σύσταση 2010(5) της 31^{ης} Μαρτίου 2010 της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης), από τους εθνικούς νομοθέτες (Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Κροατία, Σουηδία, Ρουμανία), από τα διεθνή

όργανα ελέγχου (η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών κατά των βασανιστηρίων, η Επιτροπή των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών στην υπόθεση *Toonen κατά Αυστραλίας*, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην υπόθεση *Sutherland κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (αριθ. 25186/94, απόφαση της 1^{ης} Ιουλίου 1997, *Décisions et Rapports* 31) και το Δικαστήριο στην απόφαση *S.L. κατά Αυστρίας* (αριθ. 45330/99, § 28, CEDH 2003-I), και από πολυάριθμα εθνικά δικαστήρια. Από το σύνολο αυτών των στοιχείων προκύπτει ότι είναι ευθύνη των Κρατών να επεκτείνουν την προστασία που χορηγείται στις εν λόγω μειονότητες σε περιπτώσεις βασανιστηρίων ή κακομεταχείρισης και να παρέχουν μέσα θεραπείας. Η υιοθέτηση και εφαρμογή νομοθεσιών που προβλέπουν επιβαρυντικές περιστάσεις σε περίπτωση εγκλημάτων υποκινούμενων από προκαταλήψεις έναντι του γενετήσιου προσανατολισμού ή της ταυτότητας αποτελούν ένα πρωταρχικής σημασίας στοιχείο για την παραπομπή στη δικαιοσύνη των δραστών αυτών των εγκλημάτων, τη διαπαιδαγώγηση του κοινού και την πρόοδο του Κράτους δικαίου. Η νομοθεσία πρέπει εν τούτοις να συμβαδίζει με μία αποτελεσματική και επιμελή εφαρμογή προκειμένου να προστατεύονται οι γενετήσιες μειονότητες.

82. Το CJA σημειώνει ότι αν και η Ελλάδα ψήφισε το 2008 μία νομοθεσία προς αυτή την κατεύθυνση, δεν έχει ωστόσο ακόμη λάβει επαρκή μέτρα εφαρμογής προκειμένου να τιμωρεί τις αξιόποινες πράξεις που υποκινούνται από προκαταλήψεις ως προς τον γενετήσιο προσανατολισμό. Το αίσθημα ότι απομένουν προσπάθειες που θα πρέπει να καταβληθούν από την Ελλάδα στον τομέα της καταπολέμησης των διακρίσεων που βασίζονται στο φύλο είναι διάχυτο στην ελληνική κοινωνία, όπως προκύπτει από πρόσφατες δημοσκοπήσεις.

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

83. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι, στην παρούσα υπόθεση, δεν μπορεί να αποφανθεί επί του ζητήματος αν ο προσφεύγων απώλεσε στη συνέχεια της αρχική ιδιότητα του θύματος μίας παραβίασης του άρθρου 3 της Σύμβασης υπό την έννοια του άρθρου 34 αυτού του εγγράφου χωρίς προηγουμένως να στοιχειοθετήσει το είδος της μεταχείρισης που του επεφύλαξε ο Δ. και να εκτιμήσει τη σοβαρότητα αυτής της μεταχείρισης υπό το φως του άρθρου 3. Θα μπορέσει τότε να ερευνήσει αν οι αρχές αντέδρασαν κατόπιν ορθά ή όχι (*Gäfgen κατά Γερμανίας* [GC], αριθ. 22978/05, § 78, CEDH 2010-...).

α) Η καταγγελλόμενη μεταχείριση ήταν αντίθετη προς το άρθρο 3;

84. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι μία μεταχείριση πρέπει να είναι ενός ελαχίστου βαθμού σοβαρότητας προκειμένου να εμπίπτει στο πεδίο του άρθρου 3. Η εκτίμηση αυτού του ελαχίστου ορίου είναι κατ'ουσίαν σχετική. Εξαρτάται από το σύνολο των δεδομένων της υπόθεσης και ιδίως από τη φύση και το περιεχόμενο της μεταχείρισης, από τους τρόπους εκτέλεσής της, από τη διάρκειά της, από τις σωματικές ή πνευματικές επιπτώσεις της, όπως και, ενίοτε, από το φύλο, την ηλικία και την κατάσταση της υγείας του θύματος (βλέπε, παραδείγματος χάριν, *Raninen κατά Φινλανδίας*, 16 Δεκεμβρίου 1997, § 55, *Recueil* 1997/VIII, και προαναφερόμενη απόφαση *Kaja κατά Ελλάδας*, § 46).

85. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο διαπιστώνει καταρχήν ότι παραπέμποντας τον λιμενικό Δ. σε δίκη, το δικαστικό συμβούλιο του Ναυτοδικείου Χανίων έκρινε ότι η συμπεριφορά του συνιστούσε ταπείνωση, εξευτελισμό και βάνουση προσβολή της ανθρώπινης και γενετήσιας αξιοπρέπειας του προσφεύγοντος.

86. Το Δικαστήριο παρατηρεί ομοίως ότι το ναυτοδικείο στοιχειοθέτησε με σαφήνεια τα πραγματικά περιστατικά των χτυπημάτων

και του βιασμού, διαπιστώνοντας από την πλευρά του λιμενικού Δ. τον εξαναγκασμό που επέβαλε στον προσφεύγοντα να γδυθεί μερικώς και το γεγονός ότι έσπρωξε με δύναμη το γκλομπ στον πρωκτό αυτού προκαλώντας του έντονο πόνο. Ομοίως, το αναθεωρητικό ναυτοδικείο σημείωσε ότι ο Δ. είχε πιάσει τον αυχένα του προσφεύγοντος, ότι τον είχε αναγκάσει να σκύψει μπροστά, ότι είχε τοποθετήσει το γκλομπ στην είσοδο του πρωκτού του και ότι το είχε σπρώξει με δύναμη στο εσωτερικό, προκαλώντας στον ενδιαφερόμενο έντονο πόνο.

87. Το Δικαστήριο σημειώνει, επιπλέον, ότι το αναθεωρητικό ναυτοδικείο έκρινε τον Δ. ένοχο για προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Ειδικότερα, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο κατέληξε ότι ο Δ. είχε προκαλέσει σωματικά τραύματα και είχε προσβάλει την υγεία ενός ατόμου που τελούσε υπό την εξουσία του, ότι είχε ασκήσει παράνομη σωματική βία επί αυτού και είχε προσβάλει σοβαρά τη γενετήσια αξιοπρέπειά του (πράξεις οι οποίες ενέπιπταν στο πεδίο της παραγράφου 3 του άρθρου 137^A του ποινικού κώδικα). Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο δεν χαρακτήρισε την καταγγελλόμενη πράξη ως «βασανιστήρια» διότι το άρθρο 137^A § 2 του ποινικού κώδικα απαιτεί η πρόκληση ενός έντονου πόνου να είναι «μεθοδευμένη» προκειμένου να χαρακτηριστεί ως βασανιστήρια.

88. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι ο βιασμός ενός κρατουμένου από ένα κρατικό όργανο πρέπει να θεωρείται ως ιδιαίτερα σοβαρή και απεχθής μορφή κακομεταχείρισης, λαμβανομένης υπόψη της ευκολίας με την οποία ο προσβάλλων μπορεί να εκμεταλλευτεί τον ευάλωτο και εύθραυστο χαρακτήρα του θύματός του. Υπενθυμίζει επιπλέον ότι ο βιασμός αφήνει στο θύμα βαθιά ψυχολογικά τραύματα τα οποία δεν σβήνουν το ίδιο γρήγορα με άλλες μορφές σωματικής και ψυχολογικής βίας (*Aydin κατά Τουρκίας*, 25 Σεπτεμβρίου 1997, § 83, *Recueil* 1997-VI).

89. Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι όλα τα δικαστήρια που αποφάνθηκαν επί της υπόθεσης διαπίστωσαν μία βίαιη

διείσδυση η οποία προκάλεσε έντονο σωματικό πόνο στον προσφεύγοντα. Μία τέτοια πράξη, προκληθείσα επιπλέον σε ένα άτομο υπό κράτηση, είναι από τη φύση της πιθανό να προκαλέσει αίσθημα εξευτελισμού και προσβολής τόσο σε σωματικό όσο και σε συναισθηματικό επίπεδο (προαναφερόμενη απόφαση *Aydin*, § 83).

90. Επιπλέον, στην απόφασή του *Aydin* (προαναφερόμενη, § 86), το Δικαστήριο υποστήριξε ότι το σύνολο των πράξεων σωματικής και ψυχολογικής βίας επί της προσφεύγουσας και εκείνη του βιασμού, η οποία παρουσίαζε ιδιαίτερα βάνουσο χαρακτήρα, συνιστούσαν βασανιστήρια τα οποία απαγορεύει το άρθρο 3 της Σύμβασης.

91. Επιπλέον, διάφορα διεθνή δικαστήρια, όπως το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για τη Ρουάντα και το Διαμερικανικό Δικαστήριο για τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν δεχθεί ότι η διείσδυση μέσω αντικειμένου συνιστούσε βασανιστήριο (πιο πάνω παράγραφοι 61-65).

92. Δίχως αμφιβολία, η μεταχείριση στην οποία υποβλήθηκε εν προκειμένω ο προσφεύγων αποτελεί –τόσο λόγω της βαναυσότητάς της όσο και λόγω του στοιχείου της πρόθεσης που την χαρακτήρισε- βασανιστήριο ως προς τη Σύμβαση.

93. Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω συλλογισμών, το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο προσφεύγων υπέστη βασανιστήρια.

β) Επί του δικονομικού σκέλους

94. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι τα Συμβαλλόμενα Κράτη έχουν μία θετική υποχρέωση να θεσπίσουν μία επαρκή αποτρεπτική προστασία κατά των παραβιάσεων του δικαιώματος που διατυπώνεται στο άρθρο 3. Στο σύστημα της Σύμβασης, έχει αναγνωρισθεί από καιρό ότι το δικαίωμα να μην υποβάλλεται κάποιος σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση καθιερώνει μία από τις θεμελιώδεις αξίες των

δημοκρατικών κοινωνιών. Πρόκειται για ένα απόλυτο δικαίωμα το οποίο δεν επιδέχεται καμίας εξαίρεσης σε καμία περίπτωση (προαναφερόμενη απόφαση *Derman κατά Τουρκίας*, § 27).

95. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι σε περίπτωση εσκεμμένης κακομεταχείρισης προκληθείσας από κρατικά όργανα κατά παράβαση του άρθρου 3, δύο μέτρα επιβάλλονται ώστε να υπάρξει επαρκής επανόρθωση. Πρώτον, οι αρχές του Κράτους θα πρέπει να πραγματοποιήσουν μία ενδελεχή και αποτελεσματική έρευνα η οποία να μπορεί να οδηγήσει στον εντοπισμό και την τιμωρία των υπαίτιων (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Krastanov κατά Βουλγαρίας*, αριθ. 50222/99, § 48, 30 Σεπτεμβρίου 2004, *Çamdereli κατά Τουρκίας*, αριθ. 28433/02, §§ 28-29, 17 Ιουλίου 2008, *Vladimir Romanov κατά Ρωσίας*, αριθ. 41461/02, §§ 79 και 81, 24 Ιουλίου 2008 και προαναφερόμενη απόφαση *Gäfgen*, § 116). Δεύτερον, ο προσφεύγων πρέπει ενδεχομένως να λάβει μία αποζημίωση (προαναφερόμενη απόφαση *Vladimir Romanov*, § 79 και, *mutatis mutandis*, *Aksoy κατά Τουρκίας*, 18 Δεκεμβρίου 1996, § 98, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-VI και *Abdülsamet Yaman κατά Τουρκίας*, αριθ. 32446/96, § 53, 2 Νοεμβρίου 2004 (οι δύο αυτές υποθέσεις μέσα στο πλαίσιο του άρθρου 13)), ή τουλάχιστον να έχει τη δυνατότητα να αξιώσει και να λάβει μία αποζημίωση για τη βλάβη που του προκάλεσε η κακομεταχείριση (συγκρίνετε, *mutatis mutandis*, *Nikolova et Velitchkova κατά Βουλγαρίας*, αριθ. 7888/03, § 56, 20 Δεκεμβρίου 2007, (αναφορικά με μία παραβίαση του άρθρου 2), προαναφερόμενη απόφαση *Çamdereli κατά Τουρκίας*, § 29, *Yeter κατά Τουρκίας*, αριθ. 33750, § 58, 13 Ιανουαρίου 2009 και προαναφερόμενη απόφαση *Gäfgen*, § 116).

96. Σε ό,τι αφορά την απαίτηση ενδελεχούς και αποτελεσματικής έρευνας, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι όταν ένα άτομο ισχυρίζεται με υποστηρίξιμο τρόπο ότι υπέστη, στα χέρια της αστυνομίας ή άλλων παρόμοιων υπηρεσιών του Κράτους, σοβαρές παράνομες βαρβαρότητες και

αντίθετες προς το άρθρο 3, η διάταξη αυτή, σε συνδυασμό με το γενικότερο καθήκον που επιβάλλει στο Κράτος το άρθρο 1 της Σύμβασης περί «αναγνώρισης σε όλα τα άτομα που υπάγονται στη δικαιοδοσία του, των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που ορίζει (...) η Σύμβαση», απαιτεί, κατ'επέκταση, τη διενέργεια μίας αποτελεσματικής επίσημης έρευνας. Η έρευνα αυτή, όπως και εκείνη που προκύπτει από το άρθρο 2, πρέπει να μπορεί να οδηγήσει στον εντοπισμό και την τιμωρία των υπαιτίων (βλέπε, ιδίως, *Assenov και λοιποί κατά Βουλγαρίας*, 28 Οκτωβρίου 1998, § 102, *Recueil* 1998-VIII, *Labita κατά Ιταλίας* [GC], αριθ. 26772/95, § 131, CEDH 2000-IV, προαναφερόμενη απόφαση *Çamdereli*, §§ 36-37 και προαναφερόμενη απόφαση *Vladimir Romanov*, § 81). Προκειμένου μία έρευνα να είναι αποτελεσματική στην πράξη, απαραίτητη προϋπόθεση είναι το Κράτος να έχει νομοθετήσει διατάξεις ποινικού δικαίου που καταστέλλουν τις πρακτικές που είναι αντίθετες προς το άρθρο 3 (συγκρίνετε, *mutatis mutandis*, *M.C. κατά Βουλγαρίας*, αριθ. 39272/98, §§ 150, 153 και 166, CEDH 2003-XII, προαναφερόμενη απόφαση *Nikolova et Velitchkova*, § 57, προαναφερόμενη απόφαση *Çamdereli*, § 38, και προαναφερόμενη απόφαση *Gäfgen*, § 117).

97. Πρέπει ομοίως να διευκρινιστεί ότι εν προκειμένω οι δικονομικές απαιτήσεις του άρθρου 3 επεκτείνονται πέραν του σταδίου της προανάκρισης όταν, όπως στην παρούσα υπόθεση, αυτή έχει οδηγήσει στην άσκηση ποινικών διώξεων ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων: είναι το σύνολο της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένου του σταδίου της κρίσης, που πρέπει να ανταποκρίνεται στις επιταγές της απαγόρευσης που θέτει αυτή η διάταξη. Έτσι, οι εσωτερικές δικαστικές αρχές δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να αποδεικνύονται διατεθειμένες να αφήσουν ατιμώρητες τις προσβολές της σωματικής και πνευματικής ακεραιότητας των ατόμων. Τούτο είναι απαραίτητο για τη διατήρηση της εμπιστοσύνης του κοινού και της διασφάλισης της προσχώρησής του στο Κράτος δικαίου καθώς και για

την πρόληψη οποιασδήποτε ένδειξης ανοχής παράνομων πράξεων, ή συμμετοχής στην τέλεσή τους (*Okkali κατά Τουρκίας*, αριθ. 52067/99, § 65, 17 Οκτωβρίου 2006 και προαναφερόμενη απόφαση *Derman κατά Τουρκίας*, § 27).

98. Προκειμένου να καθορίσει αν οι εθνικές αρχές διεξήγαγαν μία εξονυχιστική και αποτελεσματική έρευνα κατά των υπαιτίων σύμφωνα με τις απαιτήσεις που θέτει στη νομολογία του, το Δικαστήριο έλαβε υπόψη πολυάριθμα κριτήρια σε προηγούμενες υποθέσεις. Καταρχήν, σημαντικοί παράγοντες για μία αποτελεσματική έρευνα και οι οποίοι επιτρέπουν να εξακριβωθεί αν οι αρχές είχαν τη βούληση να εντοπίσουν και να διώξουν ποινικά τους υπαίτιους, είναι η ταχύτητα με την οποία αυτή ξεκίνησε και η ταχύτητα με την οποία αυτή διενεργήθηκε. Επιπλέον, η έκβαση της έρευνας και οι ποινικές διώξεις στις οποίες οδηγεί, συμπεριλαμβανομένης της απαγγελθείσας ποινής καθώς και τα ληφθέντα πειθαρχικά μέτρα, είναι αποφασιστικής σημασίας. Είναι ουσιώδη για τη διατήρηση του αποτρεπτικού αποτελέσματος του θεσπισθέντος δικαστικού συστήματος και του ρόλου που αυτό υποχρεούται να ασκεί στην πρόληψη παραβιάσεων της απαγόρευσης κακομεταχείρισης (προαναφερόμενη απόφαση *Gäfgen*, § 121).

99. Το Δικαστήριο έχει αμφιβολίες ως προς την ύπαρξη ενδελεχούς και αποτελεσματικής έρευνας στο πλαίσιο των πειθαρχικών διώξεων κατά των λιμενικών Δ. και Β.

100. Πρώτον, το Δικαστήριο σημειώνει ότι μετά το περιστατικό του βιασμού, το αίτημα του προσφεύγοντος να εξετασθεί από γιατρό που βρισκόταν στο χώρο δεν έγινε δεκτό. Επιπλέον, ο ξυλοδαρμός, στην εκδοχή του συμβάντος που έδωσε ο λιμενικός Δ., δεν καταγράφηκε στα αρχεία του ιατρού, διότι ο Δ. δεν το θεώρησε σημαντικό, όπως υποστήριξε κατά την ένορκη διοικητική εξέταση.

101. Δεύτερον, σε ό,τι αφορά πάντα την ένορκη διοικητική εξέταση, το Δικαστήριο εκτιμά ότι το πόρισμα της έκθεσης του ατόμου που ήταν επιφορτισμένο με τη διεξαγωγή αυτής, σύμφωνα με το οποίο η αφήγηση των λιμενικών φαινόταν εν μέρει αξιόπιστη διότι η περίπτωση του προσφεύγοντος δεν αναφερόταν στα αρχεία του ιατροείου, δεν είναι ικανοποιητικό (πιο πάνω παράγραφος 18). Επιπλέον, παρατηρεί ότι η κατάθεση του προσφεύγοντος στο πλαίσιο αυτής της έρευνας παραποιήθηκε στο μέτρο που ο βιασμός για τον οποίο παραπονέθηκε μεταφέρθηκε ως «ράπισμα» και «άσκηση ψυχολογικής βίας», ότι τα περιστατικά συνοψίσθηκαν με ασαφή τρόπο και ότι αναφερόταν ότι ο προσφεύγων δεν επιθυμούσε την τιμωρία των λιμενικών (πιο πάνω παράγραφος 14). Ως προς τούτο, το Δικαστήριο δε λησμονεί την επιστολή της 13^{ης} Μαρτίου 2007, με την οποία ο Συνήγορος του Πολίτη κάλεσε τον υπουργό Εμπορικής Ναυτιλίας να διατάξει νέα πειθαρχική έρευνα, καθώς η πρώτη δεν είχε λάβει υπόψη το γεγονός ότι ο προσφεύγων είχε πράγματι βιασθεί από τον λιμενικό (πιο πάνω παράγραφος 19).

102. Εν τούτοις, μία ποινική διαδικασία κινήθηκε ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων.

103. Το Δικαστήριο σημειώνει καταρχήν ότι η Ελλάδα νομοθέτησε διατάξεις ποινικού δικαίου οι οποίες καταστέλλουν τις πρακτικές που είναι αντίθετες προς το άρθρο 3: το άρθρο 137^A του ποινικού κώδικα προβλέπει ότι ένας δημόσιος υπάλληλος ή ένας στρατιωτικός στα καθήκοντα του οποίου ανάγεται η δίωξη ή η ανάκριση ή η εξέταση αξιόποινων πράξεων ή πειθαρχικών παραπτωμάτων ή η εκτέλεση ποινών ή η φύλαξη ή η επιμέλεια κρατουμένων, τιμωρείται με κάθειρξη, εάν υποβάλλει σε βασανιστήρια κατά την εκτέλεση αυτών των καθηκόντων πρόσωπο που βρίσκεται στην εξουσία του. Στις παραγράφους 2 και 3, το προαναφερόμενο άρθρο εφαρμόζει μία διάκριση μεταξύ, αφενός, των βασανιστηρίων –των οποίων το αντικειμενικό στοιχείο συνίσταται σε κάθε «μεθοδευμένη» πρόκληση

έντονου σωματικού πόνου- και αφετέρου, των σωματικών βλαβών και κάθε σοβαρής προσβολής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, μεταξύ των οποίων η σοβαρή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας.

104. Το Δικαστήριο σημειώνει κατόπιν ότι το δικαστικό συμβούλιο του Ναυτοδικείου Χανίων παρέπεμψε σε δίκη έξι λιμενικούς με την κατηγορία της πρόκλησης σωματικής βλάβης, προσβολής της υγείας, παράνομης άσκησης σωματικής ή ψυχολογικής βίας και προσβολής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (άρθρο 137^A § 3 του ποινικού κώδικα), χωρίς να προχωρήσει σε διάκριση σύμφωνα με τις πράξεις που είχαν διαπράξει. Ειδικότερα, όσον αφορά τον λιμενικό Δ., το δικαστικό συμβούλιο έκρινε ότι η συμπεριφορά του είχε αποτελέσει ταπείνωση, εξευτελισμό και βάνανση προσβολή της ανθρώπινης και γενετήσιας αξιοπρέπειας του προσφεύγοντος. Ο λιμενικός Δ. καταδικάστηκε τόσο σε πρώτο όσο και σε δεύτερο βαθμό στη βάση αυτού του άρθρου.

105. Το Δικαστήριο παρατηρεί επιπλέον ότι η ένορκη διοικητική εξέταση και οι ποινικές διώξεις ήταν επαρκώς ταχείες και επιμελείς ώστε να ανταποκρίνονται στους κανόνες της Σύμβασης.

106. Αναφορικά με τον προσήκοντα και αποτρεπτικό χαρακτήρα της απαγγελθείσας ποινής, το Δικαστήριο υπενθυμίζει, όπως το έχει ήδη πράξει στην απόφαση *Atalay κατά Τουρκίας* (αριθ. 1249/03, § 40, 18 Σεπτεμβρίου 2008) ότι μπορεί να ελέγξει μόνο την ευθύνη του Κράτους έναντι της Σύμβασης. Δεν είναι αρμόδιο να εξακριβώσει ούτε αν τα εθνικά δικαστήρια εφαρμόσαν ορθά το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο ούτε να εξετάσει την ατομική ποινική ευθύνη των δραστών της κακομεταχείρισης. Υπογραμμίζει ότι δεν είναι ως εκ τούτου αρμόδιο να αποφανθεί επί του βαθμού ευθύνης του εν λόγω ατόμου, ή να καθορίσει την ποινή προς επιβολή, καθώς αυτά τα ζητήματα υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα των εθνικών ποινικών δικαστηρίων. Εν τούτοις, δυνάμει του άρθρου 19 της Σύμβασης και σύμφωνα με την αρχή σύμφωνα με την οποία η Σύμβαση πρέπει να

εγγύαται δικαιώματα όχι θεωρητικά και κενά περιεχομένου, αλλά συγκεκριμένα και πραγματικά, το Δικαστήριο πρέπει να βεβαιωθεί ότι το Κράτος εκπληρώνει ορθά την υποχρέωση που του επιβάλλεται περί προστασίας των δικαιωμάτων των ατόμων που υπάγονται στη δικαιοδοσία του. Ως εκ τούτου, αν και το Δικαστήριο αναγνωρίζει τον ρόλο των πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων εθνικών δικαστηρίων στην επιλογή των ποινών που επιβάλλονται σε κρατικά όργανα σε περιπτώσεις κακομεταχείρισης που έχουν τα ίδια προκαλέσει, πρέπει να διατηρεί τον ελεγκτικό ρόλο του και να επεμβαίνει σε περιπτώσεις όπου υφίσταται πρόδηλη δυσαναλογία μεταξύ της σοβαρότητας της πράξης και της επιβληθείσας ποινής. Σε διαφορετική περίπτωση, το καθήκον των Κρατών να διενεργούν μία αποτελεσματική έρευνα θα έχανε σε μεγάλο βαθμό το νόημά του (προαναφερόμενη απόφαση *Gäfgen*, § 123).

107. Όσον αφορά την ποινή που επιβλήθηκε στον λιμενικό Δ., το Δικαστήριο σημειώνει ότι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, αναγνωρίζοντας ελαφρυντικά στον Δ., τον καταδίκασε σε ποινή φυλάκισης έξι μηνών με αναστολή, την οποία μετέτρεψε σε χρηματική ποινή 4,40 ευρώ ανά ημέρα κράτησης, ήτοι 792 ευρώ. Μία τέτοια ποινή είναι, κατά την άποψη του Δικαστηρίου, ανεπαρκής λαμβανομένης υπόψη της παραβίασης ενός εκ των δικαιωμάτων που αποτελούν τον σκληρό πυρήνα της Σύμβασης και δε θα μπορούσε ούτε να θεωρηθεί κατάλληλη για την αποτροπή επανάληψης παρόμοιας μεταχείρισης ούτε να εκληφθεί ως δίκαιη από το θύμα.

108. Εν συντομία, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η επιείκεια της επιβληθείσας ποινής στον λιμενικό Δ. είναι προδήλως δυσανάλογη λαμβανομένης υπόψη της σοβαρότητας της μεταχείρισης της οποίας έτυχε ο προσφεύγων (*Ali et Ayşe Duran κατά Τουρκίας*, αριθ. 42942/02, § 54, 8 Απριλίου 2008, προαναφερόμενη απόφαση *Atalay κατά Τουρκίας*, § 44, και, *mutatis mutandis*, προαναφερόμενη απόφαση *Derman κατά Τουρκίας*, § 28).

109. Λαμβανομένης υπόψη αυτής της διαπίστωσης καθώς και εκείνης που περιέχεται στην πιο πάνω παράγραφο 93, το Δικαστήριο θεωρεί ότι το ελληνικό ποινικό σύστημα, όπως εφαρμόστηκε στην παρούσα υπόθεση, δεν είχε το αναμενόμενο αποτρεπτικό αποτέλεσμα για την πρόληψη της τέλεσης της αξιόποινης πράξης που καταγγέλλει ο προσφεύγων και δεν επέτρεψε την επαρκή θεραπεία της κακομεταχείρισης την οποία υπέστη (προαναφερόμενες αποφάσεις *Atalay κατά Τουρκίας*, § 46 και *Derman κατά Τουρκίας*, § 29).

110. Όσον αφορά την υποχρέωση του Κράτους να χορηγήσει στον προσφεύγοντα αποζημίωση ή, τουλάχιστον, τη δυνατότητα να αιτηθεί και να λάβει μία αποζημίωση για τη βλάβη που του προκάλεσε η κακομεταχείριση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο ενδιαφερόμενος δήλωσε παράσταση πολιτικής αγωγής στη διαδικασία που εκκρεμούσε ενώπιον των ναυτικών δικαστηρίων τα οποία επρόκειτο να δικάσουν τους λιμενικούς. Εν τούτοις, λόγω της αποχώρησής του από την Ελλάδα και παρά τις ενέργειές του προκειμένου να ενημερωθεί για το στάδιο στο οποίο βρισκόταν η διαδικασία προκειμένου να συμμετάσχει σε αυτή, οι ελληνικές αρχές δεν ήταν συνεπείς προς το καθήκον τους να τον ενημερώσουν εγκαίρως και ως εκ τούτου αυτός δεν μπόρεσε να ασκήσει τα δικαιώματά του ως πολιτικώς ενάγων με σκοπό την αποζημίωση. Οι μόνες επιστολές που του απέστειλε η ελληνική πρεσβεία στο Λονδίνο του ανακοίνωναν είτε ότι η συζήτηση ενώπιον του αναθεωρητικού ναυτοδικείου είχε λάβει χώρα, είτε ότι το εν λόγω δικαστήριο είχε εκδώσει την απόφασή του (πιο πάνω παράγραφοι 34-36).

111. Το Δικαστήριο έχει επίγνωση του γεγονότος ότι στο ελληνικό δίκαιο η διεξαγωγή της ποινικής δίκης δεν εξαρτάται από την παρουσία της πολιτικής αγωγής και ότι το ποινικό δικαστήριο δεν αναβάλλει την εξέταση μίας υπόθεσης όταν η πολιτική αγωγή δεν είναι σε θέση να παραστεί ενώπιόν του. Εν τούτοις, αν η πολιτική αγωγή εκφράσει τη βούλησή της να

παραστεί, αποκτά την ιδιότητα του διαδίκου στην διαδικασία και τυγχάνει όλων των δικαιωμάτων που της χορηγεί ο κώδικας ποινικής δικονομίας. Ωστόσο, το γεγονός ότι ο προσφεύγων δεν μπόρεσε να είναι παρών στη δίκη έχει ιδιαίτερη σημασία εν προκειμένω διότι ακόμη και στο στάδιο της ανάκρισης, ο προσφεύγων, ο οποίος είχε ήδη δηλώσει παράσταση πολιτικής αγωγής, δεν ήταν σε θέση να ασκήσει πλήρως τα δικαιώματά του: έτσι, στις 26 Ιουνίου 2002, όταν μετέβη στα Χανιά, συνοδευόμενος από έναν από τους δικηγόρους του, διαπίστωσε επί τόπου την απουσία Τούρκου διερμηνέα παρά τις διαβεβαιώσεις που του είχαν δοθεί ως προς τούτο. Επιπλέον, στις 5 Ιουλίου 2002, κατέθεσε ενώπιον του ανακριτή του Ναυτοδικείου Πειραιά, με τη συνδρομή διερμηνέα αλλά χωρίς δικηγόρο, και τότε ήταν που ανακάλυψε ότι η αρχική κατάθεσή του είχε μεταφραστεί με εσφαλμένο τρόπο και είχε περιοριστεί σε μία μόνο σελίδα (πιο πάνω παράγραφοι 14 και 22). Από τα εν λόγω πραγματικά περιστατικά προκύπτει ότι ο προσφεύγων δεν ήταν, ήδη από το στάδιο της ανάκρισης, σε θέση να τύχει όλων των δικαιωμάτων που ο κώδικας ποινικής δικονομίας αναγνωρίζει στην πολιτική αγωγή (πιο πάνω παράγραφος 56). Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η συζήτηση ενώπιον του ναυτοδικείου που είχε ορισθεί για τις 24 Οκτωβρίου 2003, ενώ ο προσφεύγων βρισκόταν ακόμη στην Ελλάδα, αναβλήθηκε και ότι τον Φεβρουάριο του 2004, ο προσφεύγων εγκατέλειψε την Ελλάδα και μετέβη στο Λονδίνο. Από το Λονδίνο, ο προσφεύγων επικοινωνήσε πολυάριθμες φορές τόσο με τις δικαστικές αρχές όσο και με τις αρμόδιες διπλωματικές αρχές (πιο πάνω παράγραφοι 34-36 και 38-41) και επιχείρησε να ενημερωθεί για τη συνέχεια της διαδικασίας προκειμένου να συμμετάσχει ως πολιτικός ενάγων. Παρά την προσδοκία που οι εν λόγω αρχές δημιούργησαν αρχικά στον προσφεύγοντα, δεν τον ενημέρωσαν κατόπιν εγκαίρως για την εξέλιξη της διαδικασίας, γεγονός που τον απέκλεισε από αυτή (πιο πάνω παράγραφοι 42-44).

112. Λαμβανομένων υπόψη αυτών των στοιχείων, το Δικαστήριο θεωρεί ότι ο προσφεύγων δε συμμετείχε στη διαδικασία ως πολιτικώς ενάγων σε επαρκή βαθμό (βλέπε, *a contrario*, *Stojnšek κατά Σλοβενίας*, αριθ. 1926/03, § 103, 23 Ιουνίου 2009).

113. Το Δικαστήριο εκτιμά κατά συνέπεια ότι το εναγόμενο Κράτος δεν επανόρθωσε επαρκώς τη μεταχείριση της οποίας έτυχε ο προσφεύγων παραγνωρίζοντας το άρθρο 3. Συνεπώς, συντρέχει λόγος να απορριφθούν οι ενστάσεις της Κυβέρνησης οι ελκόμενες από τη μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων λόγω της υποτιθέμενης παραίτησης του προσφεύγοντος από την ιδιότητά του ως πολιτικώς ενάγοντα και της έλλειψης της ιδιότητας του «θύματος» και να διαπιστωθεί ότι υπήρξε παραβίαση αυτού του άρθρου υπό το δικονομικό σκέλος του.

γ) Επί της τήρησης του άρθρου 3

114. Ως εκ τούτου, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης, τόσο ως προς το δικονομικό όσο και ως προς το ουσιαστικό σκέλος του.

III. ΕΠΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ

115. Επικαλούμενος το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, ο προσφεύγων παραπονείται για τη μη δυνατότητα συμμετοχής με την ιδιότητα του πολιτικώς ενάγοντος στη διαδικασία σε βάρος των λιμενικών, λόγω παράλειψης των δικαστικών αρχών να τον ενημερώνουν για την εξέλιξη αυτής. Επιπλέον, στηριζόμενος στο άρθρο 13 της Σύμβασης, παραπονείται για την απουσία αποτελεσματικού ενδίκου μέσου που θα του είχε επιτρέψει να παραπονεθεί για τη δικονομική παραβίαση του άρθρου 3 καθώς και του άρθρου 6.

116. Το Δικαστήριο, κρίνοντας ότι οι αιτιάσεις αυτές συγχέονται με εκείνες που έλκονται από την παραβίαση του δικονομικού σκέλους του

άρθρου 3 και ότι πρέπει συνεπώς να κηρυχθούν παραδεκτές, δε θεωρεί αναγκαίο να τις εξετάσει ξεχωριστά.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

117. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

118. Ο προσφεύγων αξιώνει 75.000 ευρώ για την ηθική βλάβη που υποστηρίζει ότι υπέστη λόγω του βιασμού του και 20.000 ευρώ για τις συνθήκες κράτησής του.

119. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι μία διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.

120. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι διαπίστωσε παραβίαση του ουσιαστικού σκέλους του άρθρου 3 μόνο σε ό,τι αφορά την αιτίαση που αφορά τον βιασμό. Λαμβανομένης υπόψη της σοβαρότητας αυτής της παραβίασης και της μακροχρόνιας ψυχολογικής βλάβης που ο βιασμός μπορεί να θεωρηθεί ότι του προκάλεσε, το Δικαστήριο αποφασίζει να επιδικάσει στον ενδιαφερόμενο το ποσό των 50.000 ευρώ ως αποζημίωση για την ηθική βλάβη.

Β. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

121. Ο προσφεύγων ζητεί ομοίως διάφορα ποσά για έξοδα και δικαστική δαπάνη: 3.700 λίρες Αγγλίας για τη δικηγορική αμοιβή για τη σύνταξη των παρατηρήσεών του, 300 ευρώ για την αμοιβή ενός Έλληνα συμβούλου, 750 λίρες Αγγλίας για την έκθεση που συνέταξε ένας ψυχολόγος, 1.703,47 λίρες Αγγλίας για τη μετάφραση των εγγράφων της γραμματείας του Δικαστηρίου (επιστολές, περίληψη πραγματικών περιστατικών και ερωτήσεις στους διαδίκους) και για τη μετάφραση των παρατηρήσεων της Ελληνικής Κυβέρνησης, και τα ποσά των 20 λιρών Αγγλίας και 87,75 λιρών Αγγλίας αντίστοιχα για έξοδα μεταφοράς και αποστολής φαξ.

122. Στις 6 Ιανουαρίου 2011, ο προσφεύγων υπέβαλε αίτημα συμπληρωματικών εξόδων στα οποία είχε υποβληθεί από τις 21 Σεπτεμβρίου 2010: 400 λίρες Αγγλίας για δικηγορική αμοιβή, 103,65 λίρες Αγγλίας για έξοδα ταχυδρομείου και 580,57 λίρες Αγγλίας για έξοδα μετάφρασης στην αγγλική των συμπληρωματικών παρατηρήσεων της Κυβέρνησης και των παραρτημάτων τους.

123. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι κανένα από αυτά τα έξοδα δεν ήταν αναγκαίο και ότι οι αξιώσεις αυτές πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους. Προσθέτει ότι οι παρατηρήσεις της Ελληνικής Κυβέρνησης, ιδίως, συντάχθηκαν σε μία από τις επίσημες γλώσσες του Δικαστηρίου, την αγγλική. Ως προς τα συμπληρωματικά αιτήματα του προσφεύγοντος, η Κυβέρνηση αμφισβητεί τον αναγκαίο και πραγματικό χαρακτήρα τους και καταλήγει ότι το συνολικό αιτούμενο ποσό των 4.100 λιρών Αγγλίας ως δικηγορική αμοιβή είναι υπερβολικό.

124. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ένας προσφεύγων δεν μπορεί να επιτύχει την καταβολή των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του παρά μόνο στο μέτρο που αποδεικνύονται η πραγματικότητα

τους, η αναγκαιότητά τους και ο εύλογος χαρακτήρας του ύψους τους (*Belziuk κατά Πολωνίας*, 25 Μαρτίου 1998, § 49, *Recueil* 1998-II).

125. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων προσκομίζει δικαιολογητικά για τα διάφορα έξοδα στα οποία υποστηρίζει ότι υποβλήθηκε. Εν τούτοις, θεωρεί ότι η τιμή και ο αριθμός ωρών για δικηγορική αμοιβή (1.500 λίρες Αγγλίας για 10 ώρες εργασίας τις οποίες πραγματοποίησε ο T. Otty και 2.600 λίρες Αγγλίας για 26 ώρες εργασίας που πραγματοποίησε ο S. Pritchard) είναι σχετικά υψηλά. Επιπλέον, το Δικαστήριο δεν έχει πεισθεί περί της αναγκαιότητας των εξόδων που σχετίζονται με τη μετάφραση των παρατηρήσεων της Κυβέρνησης και των παραρτημάτων τους. Εν τούτοις, θεωρεί ότι ο προσφεύγων χρειάστηκε να υποβληθεί σε έξοδα που υπερβαίνουν το ποσό που του είχε χορηγηθεί ως δικαστική αρωγή. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, εκτιμά προσήκον να του επιδικάσει ένα συμπληρωματικό ποσό ύψους 3.500 ευρώ.

Γ. Άλλα αιτήματα

126. Ο προσφεύγων καλεί το Δικαστήριο να προστάξει την Κυβέρνηση να αναγνωρίσει δημοσίως την ευθύνη της και να εκφράσει τη λύπη της απέναντι στον προσφεύγοντα, να απευθύνει στους δικαστές οδηγίες ως προς τον τρόπο αποτελεσματικής εφαρμογής του άρθρου 137^A του ποινικού κώδικα και να λάβει μέτρα ώστε να αποφευχθεί η επανάληψη παρόμοιας μεταχείρισης.

127. Η Κυβέρνηση δεν παρουσιάζει παρατηρήσεις επί αυτού.

128. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι είναι αρμοδιότητα του ίδιου του Κράτους να επιλέξει τα μέσα που θα χρησιμοποιήσει στην εσωτερική έννομη τάξη του προκειμένου να θεραπεύσει μία κατάσταση που έχει οδηγήσει σε μία παραβίαση, και ότι η Σύμβαση δεν παραχωρεί, καταρχήν, αρμοδιότητα στο Δικαστήριο να απευθύνει στα Υψηλά Συμβαλλόμενα Κράτη οδηγίες και προσταγές (βλέπε, μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις

Pelladoah κατά Ολλανδίας, 22 Σεπτεμβρίου 1994, § 44, série A no. 297-B, *Nasri κατά Γαλλίας*, 13 Ιουλίου 1995, § 50, série A no. 320-B, *Remli κατά Γαλλίας*, 23 Απριλίου 1996, § 54, *Recueil* 1996-II, και *APBP κατά Γαλλίας*, αριθ. 38436/97, § 41, 21 Μαρτίου 2002).

Δ. Τόκοι υπερημερίας

129. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Αποφασίζει* να συνενώσει με την επί της ουσίας εξέταση τις ενστάσεις της Κυβέρνησης αναφορικά με τη μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων και την απώλεια της ιδιότητας του προσφεύγοντος ως θύματος υπό το πρίσμα του άρθρου 3 της Σύμβασης και τις απορρίπτει.
2. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή ως προς τις αιτιάσεις τις ελκόμενες από τα άρθρα 3, 6 και 13 της Σύμβασης σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά για τα οποία κατηγορούνταν οι λιμενικοί και απαράδεκτη κατά τα λοιπά.
3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης τόσο υπό το ουσιαστικό όσο και υπό το δικονομικό σκέλος του.
4. *Αποφαίνεται* ότι δε συντρέχει λόγος να εξετάσει τις αιτιάσεις τις ελκόμενες από τα άρθρα 6 και 13 της Σύμβασης.

5. Αποφαίνεται

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:

i) 50.000 (πενήντα χιλιάδες) ευρώ, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος, για ηθική βλάβη,

ii) 3.500 (τρεις χιλιάδες πεντακόσια) ευρώ, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος από τον προσφεύγοντα, για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξηθούν με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

6. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 17 Ιανουαρίου 2012, κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren Nielsen

Γραμματέας

(υπογραφή)

Nina Vajić

Πρόεδρος

**ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ TRADUCTION OFFICIELLE OFFICIAL
TRANSLATION**

No. Φ.092.22/641

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 10 Φεβρουαρίου 2012.

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετροντσόπουλος